ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 114 (13430)
1971 оной майн 15,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ДОРЮУН АЛХАМ

Репортаж

ГАБШАГАЙШУУЛАЙ АГРЕГАДУУД

...вхоздотнай хабарай та...р зэргэ ябажа байна

...ла бараг гэхэдээ бэеэ ... өөрөө өөртөө үндэр ...мэдхэһэн хүн болохо юм ...н ургамалнуудай та...майн 16—17-ноор дүүр...лөө шармайн оролдоно ... Дутуу дунданууд биил ...—гэжэ Хэжэнгын сов...вна агроном Николай ... Цырендашиев най...р харюусаба.

...налис мүрысөөндэ тү... ябаһан механизатор... гээшэб?

...рбан нэрээлтын, гурбан ...рай агрегат гээ һаа, ...нь лаб лэ тудаха» бай...хозоймнай эрхим меха...нудай нэгэн Владимир ...най «булад хүлэг» бү... мэдээгүй юм! Сеял... хүдэлдэг Владимир ... Владимир Аюшеевэй ...грегат нэгэшье һаатаа...дэрэй нормо үлүүлэн ...рэхэһээ гадна, тарилгын ...н һайн. Гурбан габ...ултай мүрысэжэ, нэгэ ... ябадаг Баяр Чимит...ай агрегадай ажалаар ...лсамаар. Борис Гылы...ари Очиров гэгшэдэй ...аршье полидо (манай ...гай талмай жэгдэ бэ...нэйшье сагта эбдэрээ...зогсоошьегүйнь лабтай. ...гэ агрегадай халаанай ... хэдыб?

...шан гектар. Эдэмнай ...уша гаранние үгэнэл

... хаһын үедэ минута ...е унэтэйдэ тооложо, уна...айгаа абаха сүлөөгүй ...бухы шадабари мэргэ...ргажа ажаллажа бай...удай хүдэлмэри һаа...ин тула полиин захада ...даахан хүлеэһээр бай...тарял шэрэһэн автома-шина ерэжэ, агрегадууд үрэһэ хүрэнгөөр сеялкэнүүдээ дүүргэбэ. Энэ үедэ механизаторнуудтай хөөрэлдэжэ, тамхилха һамбаадань хэрэгтэй юумэнүүдээ һуража ababaб. Уулзалгамнай дэмы удаан үргэлжэлөөшьегүй һаань, «эдэ хүбүүд баян ургасын түлөө тэмсэлдэ түрүүлжэ, булта даа нэгэн һаналтай, ниитын хэрэгэй түлөө хамсыгаа шуужа ороһон зон» гэжэ сэдьхэлдээ бүхөөр хадуугаа һэм.

Тарилгын ябасада бэлдэгдэһэн газарай тон шухала байһаниинь булта нда мэдээжэ ааб даа. Тиимэһээ тус совхоздо газар хахалалга дээрэ 28 гусенична, 3 колесно трактор хоёр халаанда хүдэлгэгдэжэ, мотоорой хүнхинөөн үдэршье, һүнишье замханагүй, Хэжэнгын голой үргэн уужам тала дайдые зэдэлүүлнэ, һүни хүдэлһэн тракторнуудай фарай галнууд аянша хүниие уриһан шэнгеэр ялалзана.

Совхозой ажалшадай дунда нилээд хүндэтэй болоһон, нэгэдэхи классай тракторист Владимир Нагмитов, Цыбик Санжимитыпов гэгшэдтэй уулзажа, ажал хүдэлмэреэрнь һонирхоходомнай:

— Николай Гармаевич, энээхэн поли хара хүлһыемнай адхаруулжал байна ха. Урда захадаа шулууниинь гэжэ абаха танаггүй, анзаһан тэсэнэгүй даа, мүнөөшье хоюулан нэгэ доро һэлгүүлжэ байнабди. Анзаһанай хурса хоншоорые автогенээр тайруулаад асархыень бригадиртаа хэлээл һэмди. Тиигэбэлнь, һүниимнай халаан һаатахагүй ёһотой. Та тэрэниие Лубсан, ахайда һануулаарайгтыл, мартаха үгы бэзэт,—гэжэ нэгэ юумэндэ үрдихэ гэһэн шэнги, хоюулан адли дуугаран, главна агрономдоо хандаба.

— Хэр олон анзаһа тайрахаар гээшэб? Энээнһээл һалаа һаа, барагшаг полидо орохот, Полиин шулуу суглуулнал гээшэлди даа, хойто жэлһээ тухандань хүрэхэл байхабди, — гээд, Николай Гармаевич хүбүүдэй шарайе адаглан харана.

— Хэдышье һанахыень мэдэхэ, таахын аргагүй аабза. Юрэдөөл, яяр юумэнэй түлөө бирагүйхэн шалтагаар трактор зогсохо болоо һаа хайшаа юм, — гэжэ Владимир асуудалда асуудал табиһан шэнгеэр дуугарна.

— Эдэ хоёр хүбүүднай техникээ табан хурган шэнгеэр мэдэдэг, бүхы нюусыень танидаг болоһон, урдаа хараха механизаторнууднай найдахаар зон юм, — гэжэ агроном хэлээ һэн.

Энээндэ этигэнгүй байхын аргагүй, эрьелдээд загуунда орохынгоо урда тээ хахалһан газарайнгаа гүнзэгые шалгана, татаһан бураздаануудынь шугам шэнги сэхэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Иимэ зоной хэһэн ажалай шанар ямар байлтайб? «Тон һайн» гэһэн сэгнэлтэдэ сохом хүртэхэ!

Үргэн тала руу һужаатажа ороһон бүлэг ойн зүүн захаар зурыһан полидо дүтэлжэ ябатараа, Николай Гармаевич иигэжэ дурадхаба:

— Эндэшни манай интернациональна агрегат шэниисэ тарижа байна. Уулзажа хөөрэлдэхэгүй гүт? Илангаяа трактористнь шударгы бэрхэ, урагшаа һанаатай хүн юм даа.

Хараха янзада гушаад наһанай, һалхин шороой хоёрой дабахаяа болишоһон хүдэр шарайтай хүн шаргал улаан тракторай кабина сооһоо гаража:

— Рафаил Сафин, — гээд, гараа һарбайба. — Урзанда жэл аяар холын Татарай республикаһаа нүүжэ ерээ һэм. Хоёрдохи сезоноо тракторта хүдэлнэб, Шэб шэнэхэн трактортайб, ажаллахадашье урматай. Надя Егоровае мэргэжэлдээ һурганаб. Яһала бэрхэ, һүбэлгэн басаган, хүсэд һурахадаа, ёһотойл механизатор болохо гэжэ шэбшэгшэб. Сеялкэшэдээр нютагай хүбүүд хүдэлдэг.

Интернациональна энэ агрегат совхозой гурбадахи отделениин таряашадай түрүүшүүлэй нэгэн юм, булта нда жэшээ харуулжа ябадаг зон.

Ж. ДАШИЕВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Мансаровай ба Баяр Чимитдоржиевай агрегадайхид ажалайнгаа дүнгүүдые, хараа түсэбүүдээ зүбшэн хэлсэнэ; түрүү механизатор Рафаил Сафир, газар хахалалга дээрэ шалгардаг механизаторнууд Владимир Нагмитов ба Цыбик Санжимитыпов.

Д. САМБУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Р. Б. БИМБАЕВТА БУРЯАДАЙ АССР-эй КУЛЬТУРЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Республика дотор хэблэл хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө «Буряад үнэн» газетын редакторай орлогшо нүхэр **Бимбаев** Раднажаб Бадмаевичта **«Буряадай АССР-эй Культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн нэрэ зэргэ олгохо.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЁНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной майн 14.

...УРАГШАГҮЙДЭҺЭН БРИГАДА

... тосхонһоо баруулжаа ...бон километр ябаадхиха... бригадын полевой стан ...гын хойто талада хараг...э 8 гусенична, 5 колес...ртай томохон бригада ... Тэрэниие үнинэй меха... Александр Николаевич ...тэлбэрилнэ.

...гадын ажал хэрэгтэй та...эхэдэ, тон бирагүй бай...ба. Полевой станай га... трактор эбдэрхэй ха...гдэниие заһаха гэжэ бай...удшье обёорогдоногүй. ...жэлдэ тракторнууднай ...таар заһагдаа,—гэжэ бри...лхоронгёор мэдүүлбэ.—...нуудай хомор байһан ... олон ушарта хуушануу...агаад лэ, гэдэргэнь та...н байха.

...рөөшье хабарай хүдэл... захалһан сагһаа хойшо ... бухэнөөр хэгдэһэн хүдэл...тоолоод узэхэдэ, бригади...эшэ элиржэ үгэнэ. Жэ...тракторист Леонид Медве...э «ДТ-75» трактораар ... хүдэлмэриин эхилһэн сагһаа хойшо оройдоо 27 гектар хахалһан, 44 гектар тариһан байха юм. Энэнь сүүдхэдэ оройдоо 3 гектар условно хахалалга хүртэнэ. Иимэрхүүгээр Ж. Житихин, Н. Брянский болон бусад, бригадын олонхи трактористнууд ажаллана.

— Бригададамнай трактористнууд дуталдана, бүхы тракторнууднай нэгэ халаанда хүдэлгэгдэнэ, — гэжэ нүхэр Хазеев элишэлбэ.

Хабарай тарилгын халуун хаһада хүсэ ехэтэй тракторнуудые миин зогсоожо байха гээшэ бирагүй ябадал гээшэ aaб даа. Тэрэ саанаа трактористнууд үглөөгүүр ажалдаа орой гаража, үдэшэниинь эртэ дүүргэжэрхинэ. Нэгэшье тракторист полевой стандаа хононогүй, булта автомашинаар гэртээ бусана. Тиигэжэ тэдэнэр үглөөнэй 7 час багта ажалдаа гараад, үдэшын 6 часта гэртээ бусана бшуу.

Хүдэлмэриин үедэшье тракторнууд дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдаагүй. Бригададань тракторнуудта заправка хэхэ автомашина байхагүй. Тиимэһээ тоһо, түлишэ хэхын тула поли дээрэһээ тракторнуудаа полевой стан руу намнажа, хайран сагаа алдадаг, үлүү гаргаша хэдэг байна ха юм.

Механизаторнуудта халуун эдеэ поли дээрэ абаашажа үгэхэ заншал эндэ байхагүй. Баһал тракторнуудаа зогсоожо, автомашинаар полевой стан руугаа гүйлгэл дэжэ, сагаа гээдэг юм байна.

Гадна энэ бригадын дүршэл шадабари ехэтэй механизаторнуудынь булта даа тооной колесно тракторта ажаллажа, гусенична тракторта һуужа үгэдэггүй байна. Тиимэһээ газар элдүүрилдэг хүсэтэ гусенична тракторнуудые залуушуулда, дүршэл багатай хүнүүдтэ даалгаха баатай болоһон.

***

Энэ ушарта бригадын гол хүсэн —8 гусенична трактор хангалтагүйгөөр ашаглагдана гээшэ.

Иигэжэ ажалай мууса эмхидхэгдэһэнһээ, техническэ харууһалгын һула дээрэһээ, мүн механизаторнуудай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри мууса ябуулһанһаа боложо, хабарай тарилга унжагайрна, таряалан саг соогоо элдүүрилэгдэдэггүй. Мүнөө үедэ тус бригада оройдоо 490 гектарта шэниисэ тариха байһан аад, тэрэнээшье дүүргээдүй, үшөө зуу гаран гектар таригдаагүй байһаар. 251 гектар паар хахалха түсэбтэй аад, мүнөө хүрэтэр нэгэшье гектар һэндээгүй байһаар. Обёос, кукуруза, хартаабха тариха газар хахалагдаадүй.

Энэ бригадын таряалан бүхыдөө тооной уһалагдамаар газар. Теэд газар уһалха хүнүүдэй томилгодоогүй байһан дээрэһээ энэ шухала хүдэлмэри орхигдонхой тооной. Мүнөө Ивалгын гидромелиоративна техникумэй хэдэн студент газар уһалжа харагдана. Хабарһаа хойшо эндэ оройдоо 60-аад гектар уһалагдаһан нэрэтэй.

Энэ бригадын хүдэлмэреэр Ивалгын ОПХ-гай хүтэлбэрилэгшэд, партком гүнзэгыгөөр танилсажа, тэдэнэрэй гээгдэлһээ гаралгадань бодото туһаламжа хүргэхэ уялгатай гэжэ һанагдана.

Бригадын гэшүүд ажалдаа бии байгаа дутагдалнуудаа дары усадхажа, энэ жэлэйнгээ тарилга хаһа саг соонь үнгэргэжэ, баян ургаса туйлаха бэзэ гэжэ найдагдана.

А. БОРИСОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Е. С. ВАНДАКУРОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ниитын эдеэ хоолой системэдэ удаан саг соо һайнаар хүдэлһэнэйнь түлөө Улаан-Үдын столовонуудай трестын повар — Вандакурова Елена Степановнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо А. СЫРЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1971 оной майн 14.

...ЗҮРХЭНЭЙ ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

...Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. Е. Шелест, ...Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Грузиин ССР-эй ...Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе, рес...Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. Д. Джавахишвили ...да Тбилисиин В. И. Ленинэй талмай дээрэ В. И. Лениндэ та...шөө-памятнигай дэргэдэ ерэжэ, сэсэгүүдые табяа.

...С-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба ...Министрнүүдэй Соведэй нэрэһээ КПСС-эй ЦК-гай Генераль...тарь нүхэр Л. И. Брежнев сэсэг табиба.

...Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. Е. Шелест, ...Машеров, Ш. Р. Рашидов, Грузиин ССР-эй ойн баярай һайн...баадалсахаяа ерэһэн делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд рес... арадай ажахын туйлалтануудай ойн баярай выставкэ ха...дэтэ айлшадай дэбтэр соо хүсэл юрөөлөө бэшэжэ орхиһон

(ТАСС).

...Грузиин Компартиин ЦК-гай, ...рузиин ССР-эй Верховно Соведэй баярай суглаан

...узиин хизаар дайдада сэнгэлиг хүхюун һайндэр хүрэжэ ерэбэ. ...рузиин ажалшад социалис Эхэ оронойнгоо бүхы арадуудтай ...рузиин Совет Социалис Республикын, Грузиин Коммунис пар...жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна.

...н 14-дэ Тбилисидэ Грузиин Коммунис партиин, Грузиин ССР...овно Соведэй баярай заседани болобо.

...эд Л. И. Брежнев, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. Е. Ше... М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Грузиин ...тиин ЦК-гай секретарьнууд, бюрогой гэшүүд, сэрэгэй началь...союзна республикануудай, герой-городуудай, СССР-эй Зэбсэг...үүдтэй делегацинуудые толгойлогшонор нэрьемэ альга та...доро президиумдэ орожо һууба.

...КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Грузиин ...с партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. П. Мжаванадзе ор...э суглаанда хабаадагшадта хандажа хэлэбэ.

...рай суглаан нээгдэбэ гэжэ соносхогдоно.

...нскэ Союзай ба Грузиин ССР-эй гимнүүд зэдэлнэ.

...СС-эй ЦК-гай Политбюрое хүндэлэлэй президиумдэ суглаанда ...шад ехэ үүсхэлтэйгээр һунгаһан байна.

...узиин Совет Социалис Республикын, Грузиин Коммунис пар...жэл» гэһэн элидхэл КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн...дат, Грузиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. П. ...дзе хэбэ.

УҺА БА АГААР ХАМГААЛХЫН ТҮЛӨӨ

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй байгаалиие хамгаалха комиссинуудай заседани

Манай орон соо уһа ба агаар хамгаалгын асуудалнуудые СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй байгаалиие хамгаалгын комиссинууд зүбшэн хэлсэбэ. Тэдэнэй заседани майн 13-да Кремль соо болоһон байна. «СССР-эй Химическэ промышленностиин министерствын, Целлюлозно-саарһанай промышленностиин министерствын, Үнгэтэ металлургиин министерствын предприятинуудай уһа ба агаар бузарлаха ябадалые уридшалан һэргылхэ гэһэн хуули ямараар сахижа байһан тухай» асуудал харагдаһан байгаа.

Элидхэлшэд—депутатска бэлэдхэлэй бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэ И. И. Чугунов, Химическэ промышленностиин министр Л. А. Костандов, целлюлозно-саарһанай промышленностиин министр К. И. Галаншин, СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министрэй нэгэдэхи орлогшо И. А. Стригин ба заседани дээрэ үгэ хэлэһэн депутадууд, мэргэжэлтэд КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые дүүргэхын тулада байгаалиин бүри шэнэ нөөсэ ресурснуудые арадай ажахыда элсүүлэн ашаглаха хэрэгтэй гэжэ тэмдэглэбэ. Тиимэһээ байгаалиин баялигые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ асуудалнууд илангаяа ехэ удха шанартай болоно.

Промышленна олон предприятинууд, ажахын эмхи зургаанууд уһа ба агаар бузарлаха ябадал зайсуулха зорилготой эмхидхэлэй-техническэ үргэн ехэ ажал ябуулна гэжэ заседани дээрэ тэмдэглэгдэбэ.

Гэхэтэй хамта, хуули соо табигдаһан эрилтэ зарим газарта хүсэд һайнаар дүүргэгдэнэгүй гэжэ депутадууд Ю. М. Набиев, И. П. Гайворонцев, С. С. Сидоренко, Е. П. Москаленко ба бусад тэмдэглэбэ.

Промышленностиин хаяһан муухай уһа ба үлөөдэһөөр агаар болон уһа бузарлаха ябадалые һэргылэн, уһа ба агаар һайнаар хамгаалдаг болохо дурадхалнуудые найруулһан тогтоол комиссинууд гаргаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо М. Ю. Шумаускас, СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай Түрүүлэгшэнэр А. П. Шитиков ба Я. С. Насриддинова, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй министрнүүд В. П. Леин, Н. Н. Тарасов, В. И. Теребилов, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, министерствэнүүд болон зургаануудай аппарадуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд комиссиин заседанинуудта хабаадалсаба.

М. БАРАТЯНЦ,
Д. СМИРНОВ,
(ТАСС-ай корр.).

КИНЕМАТОГРАФИСТНУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА II СЪЕЗД ДЭЭРЭ

Майн 13-най үдэшэлэн съездын түгэсхэлэй заседани болобо.

Нэрьемэ альга ташалгаар угтагдаһан нүхэд **А. П. Кириленко, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев** президиумдэ һууринуудые эзэлнэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хэлэһэн үгэнь нэрьемэ, удаан альга ташалгаар нэгэтэ бэшэ таһалдуулагдаба.

Зал соо һуугшадай нэрьемэ альга ташалган доро СССР-эй Кинематографистнуудай союзай тугта Ленинэй орден Н. В. Подгорный зүүлгэбэ.

Л. А. Кулиджанов харюугай үгэ хэлэжэ, үндэр шан хайра барюулһанайнь түлөө Парти ба Правительствада үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан съездын делегадуудай, бүхы совет кинематографистнуудай нэрэһээ хүргэбэ.

Съездын делегат, Ленинскэ шангай лауреат М. А. Ульянов Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедтэ кинематографистнуудай Бүхэсоюзна II съездын баярай бэшэг уншажа үгэбэ.

Зал соо байгшадай нэрьемэ альга ташалган доро партиин Центральна Комитедтэ эльгээгдэхэ совет кинематографистнуудай амаршалгын бэшэг баталан абтаба.

Кинематографистнуудай Бүхэсоюзна II съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ

һунгуулиин округуудай һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөнүүд

УЛААН-ҮДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Улаан-Үдын һунгуулиин 795-дахи округой ажалшадай түлөөлэгшэдэй окружной зүблөөн уржадэр үнгэргэгдэбэ. Советскэ, Железнодорожно районуудай предприятинууд, эмхи зургаанууд, ВУЗ-ууд болон дунда һургуулинуудай түлөөлэгшэд эндэ олоороо суглараа.

Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн Л. Е. Пучкова үгэ хэлэжэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн тус заводой радио-хабсаргагша, комсомол-залуушуулай бригадын бригадир комсомол Светлана Васильевна Клобуковагай ажалай намтар тухай суглаpагшадта хөөрэжэ үгөөд, тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхыень уряална.

Мүн локомотивна депогой слесарь Г. И. Вылков, Улаан-Үдэ хотын 3-дахи дунда һургуулиин директор Д. Б. Булнаев, Зүүн-Сибириин технологическа институдай студентка А. Б. Питушкинова, ВЛКСМ-эй Железнодорожно райкомой секретарь Л. С. Рябинкина болон бусад олон хүнүүд суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, С. В. Клобуковагай кандидатурые үнэн сэдьхэлһээ дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Окружной зүблөөн дээрэ округой һунгагшадта хандалга абтажа, этигэмжэтэ нюурнууд һунгагдаа.

Окружной зүблөөнэй һүүлээр РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Улаан-Үдын һунгуулиин 795-дахи округой окружной комиссиин заседани боложо, нүхэр Светлана Васильевна Клобукова РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар бүридхэлдэ абтаба.

Манай корр.

ХОРИ

Баунтын, Яруунын, Хэжэнгын, Хориин болон Загарайн аймагуудай олониитэ һунгагшадай хоёр зуу шахуу түлөөлэгшэд һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөндэ хабаадахаар Хори тосхондо сугларба. Энэ зүблөөе Хориин аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. И. Трофимов нээжэ, РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ Забайкальска һунгуулиин 798-дахи округой окружной комиссиин түрүүлэгшэ Д. Н. Бородинда үгэ үгэбэ.

— Манай аймагай Хориин леспромхозой, Загарайн аймагай Шэнэ-Бэрээнэй механическа заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай һунгалтын урда тээхи суглаанууд РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Забайкальска һунгуулиин 798-дахи округһоо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, партиин ЦК-гай секретарь **Михаил Андреевич Сусловые,** РСФСР-эй автомобильна транспортын министр **Евгений Георгиевич Трубицынние** баяр баясхалантайгаар дэбжүүлһэн байгаа,—гэжэ тэрэ мэдээсэбэ.

Һунгагшадай нэгэн дуугаар депутадта дэбжүүлһэн кандидат нүхэр М. А. Сусловай һунгуулха зүбшөөлөө ондоо округто үгэһэн туладань, үгэ хэлэгшэ нүгөө кандидат нүхэр **Е. Г. Трубицынай** ажал ябуулгын намтарые суглаанда хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөөд, һунгалтын үдэр өөһэдынгөө дэбжүүлһэн кандидадай түлөө дуугаа үгэхыень округой бүхы һунгагшадые уряалба.

РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха Забайкальска һунгуулиин 798-дахи округһоо һунгагдаха зүбшөөлөө үгэхыень гуйһан телеграмма нүхэр Е. Г. Трубицында эльгээхэ гэһэн шиидхэбэри зүблөөн нэгэн дуугаар абаба.

Һунгалтын урда тээхи окружной зүблөөндэ хабаадагшад һунгуулиин участок бүхэндэ хүдэлхэ этигэмжэтэ нюурнуудые баталаад, округой һунгагшадта хандаһан бэшэг баталан абаһан байна.

Окружной зүблөөнэй һүүлээр РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Забайкальска һунгуулиин 798-дахи округой окружной комиссиин зүблөөн боложо, нүхэр **Евгений Георгиевич Трубицын** РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта һунгагдахаар бүридхэлдэ абтаба.

Ж. БАДМАЕВ,
аймагай газетын редакторай орлогшо.

Парти болон арадай бата нэгэдэл

РЕСПУБЛИКЫН ДЭЭДЭ ЗУРГААНДА ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

ХЯАГТА. Хяагтын медицинскэ училищиин студентнэр, багшанарай хамтын суглаан дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Училищиин багша, врач Марина Михайловна Черняева үгэ хэлэхэдээ, Хяагтын һунгуулиин 97-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар сэрэгэй алба хаагша **Анатолий Иванович Фирушкиниие** дэбжүүлнэб гэһэн дурадхал оруулаа. Энэ дурадхалые тус училищиин главна бухгалтер Е. В. Перевалова, библиотекые даагша А. И. Гуляева болон бусад халуунаар дэмжэһэн байна.

Тэрэшэлэн Хяагтын худалдаа наймаанай конторын коллективэй суглаан дээрэ энэ дурадхал мүн лэ һайшаагдаа.

КАБАНСК. Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад һунгалтын урда тээхи суглаа үнгэргэжэ, Каменска Заводской һунгуулиин 85-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадые дэбжүүлбэ.

Суглаанда хабаадагшад Каменска Заводской һунгуулиин 85-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар **Валерий Дмитрович Поповые** дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар дэмжэбэ.

Каменска Поселково һунгуулиин 86-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар профсоюзуудай Буряадай областной Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр **Леонид Семенович Асеев** дэбжүүлэгдэбэ. Тимлюйн асбесто-цементнэ заводой 765 хүдэлмэрилэгшэд һунгалтын урда тээхи суглаанда хабаадалсажа, нүхэр Асеевэй кандидатурые нэгэн дуугаар дэмжэбэ.

Түмэр замай Сэлэнгэ станциин коллектив, Байгалай совхозой Еланска отделениин ажалшад Тресковско һунгуулиин 81-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Буряадай АССР-эй прокурор **Бадма-Цырен Цыбикович Цыденжаповые** дэбжүүлбэ.

Байгал-Хударын һунгуулиин 83-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Ойморой совхозой һүнэй фермые даагша **Елизавета Баендаевна Харжеевагай** кандидатурые дэбжүүлхэ гэһэн шиидхэбэри Байгал-Хударын дунда һургуулиин багшанар, Корсаковай отделениин ажалшад нэгэн дуугаар баталба.

Олон жэл соо һаалишанаар ажаллажа, баян дүй дүршэлтэй болоһон тула Е. Б. Харжеева бэшэнэй дундаһаа онсо шалгардаг. Залуушуулда шадаха зэргээрээ туһалха мүртөө, бүри һайнаар хүдэлхыень уряалжа байдаг. Энэ нүхэрнай ажалша зонойнгоо найдалые габшагай ажалаараа харюулхал байха.

ХЭЖЭНГЭ. Чисаанын һунгуулиин 93-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь **Буда Дабаевич Ангархаев** дэбжүүлэгдэбэ.

Тэрээнэй кандидатурые Чисаанын совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад хамтынгаа суглаан дээрэ һанамжалаа. Эндэхи сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Дамбаев Б. Г. үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Ангархаев Буда Дабаевичай кандидатурые дурадхаа. Энэ дурадхалыень Үлзытын дунда һургуулиин директор А. Д. Балданов, тус совхозой директор Ч. И. Бардунаев, совхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ Ф. Е. Михайлов. болон бусад халуунаар дэмжээ.

* * *

Худанай совхозой түб тосхоной клубта хүн зон олоороо сугларжа, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта Худанай һунгуулиин 92-дохи округһоо кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, өөрынгөө совхозой эрхим хонишон **Надежда Ринчинимаевна Раднаевае** нэгэн дуугаар, баяр баясхалантайгаар һанамжалбад. Нүхэр Раднаева Н. Р. хонишоноор үни удаан саг соо хүдэлхэ зуураа, жэлһээ жэлдэ түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, хонин бүриһөө ехэ нооһо хайшалан абадаг байхаһаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, нютагайнгаа хүн зоной дунда хүндэтэй, алдар суутайшье болоһон байха юм. Тэрээнэй кандидатурые Худанай леспромхозой хүдэлмэришэд, инженер, технигүүд болон алба хаагшад, «50 лет Октября» совхозой хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд болон алба хаагшад мүн лэ нэгэн доро дэбжүүлээ.

* * *

Хэжэнгын һунгуулиин 91-дэхи округһоо республикын дээдын засаг зургаанай депутадта кандидадаар КПСС-эй обкомой секретарь **Валентин Федорович Лысов** дэбжүүлэгдэбэ. Тус асуудал шиидхэлгэдэ зорюулагдаһан суглаа нээхэ зуураа, Хэжэнгын совхозой партийна организациин секретарь Б. Х. Жамбалов дэлгэрэнгы үгэ хэлэжэ, республика дотор һунгалтын урда тээхи суглаануудай ехэ политическэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байһан тухай онсолон тэмдэглэбэ.

КОММУНИСТНУУД ЭРХИМ ШАНАРАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭНЭ

Партийна ажабайдал

«Бүхы түхэлэй продукциин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ, арьбан болгохо, шанар ысень һайжаруулха. Шэнээр бүтээн гаргагдаха продукци шанараараа, технико-экономическэ шэнжээрээ дэлхэйн эрдэм ухаанай болон техникын түрүү түйлалтануудта тааруу байха ёһотой».

(КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдһээ).

Анханда багахан заһабарилгын мастерской байһан Улаан-Үдын «Механлит» завод нилээд урган хүгжөө. Мүнөө шэнэ түхэлэй эдэй янзын түхеэрэлгэнүүдээр, станок, машинануудаар хангагдаһан «Электромашина» заводой цехүүд соо дэлхэйн ямаршье оронуудта хэрэглэгдэжэ дүтүүгүй һайн шанартай электродвигательнүүд, автомобильна кран болон бусад зүйлнүүд бүтээгдэнэ болонхой. Эндэ бүтээгдэһэн продукци оройнай областьнуудта хүргэгдэхэһээ гадна, хилын саанахи олон гүрэнүүдтэ эльгээгдэнэ. Жэлһээ жэлдэ тус заводой продукци бүтээн гаргалган улам дээшэлжэ байдаг юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ табан жэл соо продукци бүтээн гаргалган 76,9 процентээр дээшэлһэн байна. Гэхэтэй хамта эндэ бүтээһэн продукциин шанарайнгаа талаар нилээд һайн болонхой.

Бүтээгдэдэг продукциин шанар дээшэлүүлхэ, техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха, техническэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулжа, үйлэдбэреэ улам ашаг олзо ехэтэй болгохо хэрэг хадаа заводой коммунистнуудай гол зорилгонь болонхой.

Заводой үйлэдбэриин гол участогуудта коммунистнууд ажаллана. Тэдэнэй эдэбхи оролдолго, мэргэжэл шадабаринь бүхы хүдэлмэришэдтэ үльгэр жэшээ болоно бшуу. Олонхи коммунистнууд ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха, оньһожоруулга нэбтэрүүлхэ зорилгоор һанамжаяа хэлэжэ, алибаа дурадхал оруулжа байдаг. Иимэ дурадхалнууд заводой дирекци, партком болон профсоюзай комитедэй зүгһөө халуунаар дэмжэгдэнэ. Участок бүхэндэ гү, цех соо гү, али бүхы заводто зарлагдаһан коммунистнуудай суглаан бүхэндэ урлан нарижуулагшадай, ухаалан зохёогшодой үүсхэл зүбшөөн хэлсэгдэһэн лэ байдаг.

Түрүү хүдэлмэришэдэй оруулһан урлан нарижуулгын дурадхалнуудай үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэһэнэй ашаар манай завод үнгэрэгшэ табан жэл соо миллион шахуу түхэригэй сэнтэй алмалта ба арьбалалта хэһэн байна. Жэшээнь, коммунист Виктор Иванович Суворовой хүтэлбэрилдэг бригадынхид үнгэрэгшэ жэлдэ зайн галай провода, кабель гэхэ мэтые шалгаха түхеэрэлгэ өөһэдынгөө хүсөөр бүтээжэ, үйлэдбэридөө хэрэглээ. Тиигэжэ 2500 түхэригэй гаргаша хороогоо. Юуб гэхэдэ, тэрэ түхеэрэлгын хүсөөр кабель, проводануудые өөһэдөө шалгадаг болоходоо, бидэ ЛВРЗ, авиазаводой лабораториинуудай туһаламжаһаа арсаһан байгаабди.

Продукциин шанар һайжаруулха зорилготойгоор заводтомнай юун хэгдэнэб гэбэл, иимэ байна. Һара бүхэнэй түрүүшын средада дирекци, партком, завком гурбанай хамтын суглаан дээрэ продукциин шанарай талаар хөөрэлдөөн болодог. Мүн недели бүхэндэ мастерска участогуудай цехүүдтэ «Шанар шалгалтын үдэр» үнгэргэгдэдэг. Энэ шухала хэрэг эрхилэлгые коммунистнууд Иннокентий Седунов, Юрий Панкин гэгшэдэй ударидадаг шанар шалгалтын комиссида даалгагданхай. Тэдэнэр хүдэлмэришэдэй ажалай газар, станогой зэр зэмсэг, прибориудайнь байдал гэхэ мэтые нарин шалгадаг.

Ленинскэ ойн баяраар жэлдэ манай заводой бүтээһэн зүйлнүүдэй бүхэ һайнаар хэгдэһэнэй ашаар миллион түхэригһөө дээшэ алмалта хэгдэһэн байна. Эндэ бүтээгдэһэн «АОЗ-315», «АОЗ-355» түхэлэй электродвигательнүүд Москвада ВДНХ-да табигдаа һэн. Тиин ВДНХ-гай Главна комитедэй тогтоолоор иимэ түхэлэй двигательнүүд нэгэдэхи шатын дипломдо хүртэжэ, тэдэнии бүтээһэн хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ алтан, мүнгэн ба бронзо медальнууд мүнгэн шантайгаар барюулагдаһан байна.

Шэнэ табан жэлдэ манай заводто бүтээгдэдэг автокрануud бүхэ бэхи болгогдожо улам нарижуулагдаха, электродвигательнүүд улам хүсэтэй, газаахи түхэл шэнжэнь зохид аад, гарза багатайгаар хэгдэдэг болохо. Энээнэй тулада хүдэлмэришэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ, тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха ба материальна болон моральна талаар урмашуулха хэрэгтэ заводой партком онсо анхарал хандуулна. Мүнөө заводтомнай хүдэлмэришэдые урмашуулгада гаргашалагдаха тусхай фонд бии болгогдоо. Мүн һайн шанартай продукци бүтээһэн хүдэлмэришэдые шанда хүртөөхэ тусхай гурим баталагданхай. Жэшээнь, түрүүшын харалгада бүхы хэһэн продукциингаа 90—95 процентые һайн шанартайгаар тушааһан токарьто салин хүлһэнэйнь 15 процент, 96—100 процент һайн шанартайгаар тушааһан токарьто — 25 процент хэмжээтэйгээр мүнгэн шан нэмэжэ үгтэдэг байна.

— Продукциин шанарай түлөө тэмсэлдэ ажахыгаа шэнэ гуримай ёһоор эмхидхэлгэ ехэ туһална,— гээд техническэ хиналтын таһагай (ОТК-гай) мастер, коммунист Н. Ф. Баженов хөөрэнэ.— Энэ гурим хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл бадаруулжа, ОТК-гай хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлнэ. Мүнөө ОТК-гай хүдэлмэрилэгшэд бэлэн зүйлнүүдые хаража, «энэнь муу, энэнь һайн» гээд лэ дүүрэхэ бэшэ, харин үйлэдбэриин бүхы дутагдалнуудые усадхаха хэрэгтэ аһан шадалаараа оролсодог болонхой.

Хүдэлмэришэн хүн мэдэжэ байгаад, зорюута голодоһо гаргадаггүй. Нэгэн гэбэл станогынь, түхеэрэлгэнь мууса тодхогдонхой, үгышье һаа, өөрынь шадабари багa гү, али бэшэшье ушар тохёолдоһон байжа магад. Иимэ ушар шалтагаануудые һайса шэнжэлжэ, хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ асуудалда заводоймнай партийна организаци анхаралаа хандуулдаг юм. Энээнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ 1969 онойхитой жэшэхэдэ, бүхы заводой үйлэдбэриин голодоһон 30 процентээр хороһон байна.

Заводой бүхы цехүүдтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй бүтээһэн продукцияа хэр зэргэ шанартайгаар тушааһан тухай стенднүүд табигданхай. Участок бүхэнэй продукци тушаан абамсаараа, ОТК-гай хинагшад хэнэй хэр зэргэ шанартай продукци тушааһан тухай стендэ тэмдэглэдэг. Энэ хадаа һайнаар ажалладаг зониие урмашуулжа, нүхэдэйнь урда үльгэр жэшээ болгон харуулна ха юм. Эндэ мүн лэ коммунистнуудай нэрэ бултанда жэшээ болон аржыдаг. Жэшээнь, коммунистнууд токарьнууд Константин Антонов, Николай Савин, хэблэл шудхагша Виктор Власов, стерженщик Матвей Салимов, гагнуурша Виктор Шишмарев, термистнүүд Сергей Баглык, Закир Бикбаев, Григорий Ключерев гэгшэдэй нэрэнүүдэй хойно бүтээһэн продукцияа дууһыень һайн шанартайгаар тушаана гэһэн мэдээсэл байдаг.

Хүдэлмэришэдэй шэнээр оруулһан бүхы дурадхалнууд ажалые нилээд хүнгэлхэ зэргэтэй байгаашье һаа, үйлэдбэридэ тиимэ бэлэхэнээр нэбтэрүүлэгдээдхигдэнэгүй. Жэшээлэн хэлэбэл, урдань гагнууршадай бүтээһэн продукциин оройдоол 60—65 процент һайн шанартайгаар тушаагдадаг байһан. Тиихэдэ технолог коммунист Михаил Григорьевич Слонов болон бусад технологууд углекислэ газ дотор гагнаха полуавтомадуудые зохёожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Теэд энээнииень хүдэлмэришэд урагша абабагүй. Юуб гэхэдэ, полуавтомадуудай бии болоходо гагнууршадай ажал хүнгэржэ, салин хүлһэниинь бага болошохо гэжэ тэдэнэр һанаа бшуу. Эндэл коммунистнуудай түрүү сэдьхэл, эрмэлзэл, хүдэлмэришэдтэ ойлгуулха гэжэ оролдоһон үгэнь хүсэтэй байгаа ха юм. Участок, цехүүдэй үйлэдбэриин суглаан дээрэ энэ асуудал зүбшэн хэлсэхэ хэрэг үүсхэхэһээ гадна, хүдэлмэришэн бүхэнтэй энэ полуавтомадаар суг хүдэлжэ, тэрэнэйнгээ боломжотойе харуулдаг байгаа. Эгээл түрүүн энэ хэрэгые коммунист Виктор Шишмарев эхилээ һэн. Мүнөө гагнуурай участок дээрэ 10 иимэ полуавтомадуд хүдэлнэ. Ажалайнь шанаршье, бүтээсэшье эли бодо дээшэлээ.

— Урдань халаан соогоо автокранай гурбан тулгуури гагнадаг байһанаа, мүнөө полуавтомадай хүсөөр халаан соогоо 6—7 тулгуури гагнажархинаб. Мүн гагналгамнишье жэгдэ һайнаар, нэгэшье сэбэрлэлтэгүйгөөр хэгдэнэ,— гэжэ гагнуурша Иван Загвозкин хөөрэнэ.

«Гагналгын полуавтомадуудые хэрэглэдэг болоходоо гагнууршадай ажалладаг газарыньшье сэбэр, ажалыньшье хүнгэн болоо. Ажалайнь бүтээсэ урданайхиһаа 1,5—2 дахин, шанарынь 30 процентээр дээшэлээ. Юуб гэхэдэ, һайн шанартайгаар гагнажа тушаагдаһан зүйлэй түлөө гагнууршан тарифна салин дээрээ үшөө 10—20 процент нэмэлтэ абана ха юм. Ингэжэ гагнууршадай ажалай һайжаралга хадаа шэнэ, түрүү дүй дүршэлһөө тунхарингүй, харин тэрэниие зоримгойгоор үйлэдбэридөө хэрэглэхые уряалһан участогай партийна бүлэгэй ажалай аша болоно.

Зургаан һарын туршада голодоһогүй, эрхим шанартай зүйлнүүдые тушааһан хүдэлмэришэд өөр өөрын шанарай тамгатай болодог. Мүнөө үедэ манай заводто 18 хүн, нэрлэбэл, коммунис ажалай ударнигууд Михаил Мордовской Юрий Полуянов, Михаил Гаврилюк, Захар Балайчук, Алексей Кривоносов, Николай Царев, Владимир Киреев болон бусад тиимэ өөр өөрын тамгатай болонхой. Иимэ шанар һайнтай продукци тушаажа, өөрын тамгатай болоһон хүдэлмэришэд тарифна салин дээрээ 25 процентын хэмжээнэй нэмэлтэ түлөөһэ абана. Гансал үнгэрэгшэ жэлдэ эрхим шанартайгаар ажаллаһан хүдэлмэришэдтэ материальна урмашуулгын фондһоо 23 мянган түхэриг мүнгэн түлэгдэһэн байна.

Үйлэдбэриин шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ заводой бүхы ехэ, бага коллективүүдэй нэгэ жэгдээр хүдэлмэрилхэ ябадал угаа ашаг туһатай байна. Энэ асуудал нэгэтэ бэшэ партийна суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн. Теэд материально-техническэ хангалтын таһагай хүтэлбэрилэгшэдэй саг соогоо хэрэгтэй эдээр хүдэлмэришэдые хангадаггүйһөө боложо, үйлэдбэри нэгэ жэгдээр эрхилэгдэжэ шадагданагүй, цех, участогуудай түсэб дүүргэлтэдэ бэрхэшээлнүүд ушарна, салин хүлһэнэй мүнгэн хэмһээ үлүүгээр гаргашалагдана. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула заводой партком олон хэмжээнүүдые хараалханхай.

Ингэжэ манай заводой партийна организаци бүтээн гаргаһан продукциингаа шанарай түлөө оролдоходоо, бүхы хүдэлмэреэ ажалшадай байдалтай, шадабари мэргэжэлтэй ба коллектив доторхи эрхэ байдалтай нягта холбоотойгоор ябуулна. Энэнь манай заводто хэгдэһэн зүйлнүүдэй бата бэхи байлгада, мүн бүхы техническэ дэбжэлтэдэ туһаламжа болохо.

Н. ДЕМИН,
«Электромашина» заводой ОТК-гай ахалагша инженер.

РЕСПУБЛИКЫН ДЭЭДЭ ЗУРГААНДА ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

УЛААН-ҮДЭ. Советскэ район. Оёдолой фабрикын хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, мүн Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин багшанарай, студентнэрэй һунгалтын урда тээхи суглаан болобо. Эдэ суглаанууд дээрэ Серовско һунгуулиин 2-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар СССР-эй композиторнуудай холбооной Буряадтахи отделениин түрүүлэгшэ, композитор **Бау Базарович Ямпилов** дэбжүүлэгдэбэ.

Борсоевско һунгуулиин 7-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министр **Мария Федосеевна Завгородняя** Улаан-Үдын түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг Кировэй нэрэмжэтэ заводой, Улаан-Үдын валенка дарадаг фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай суглаанууд дээрэ дэбжүүлэгдээ.

Улаан-Үдын шэлэй механизированнэ заводой хүдэлмэришэд, инженер болон технигүүд, алба хаагшад һунгалтынгаа урда тээхи суглаан дээрэ Стеклозаводой һунгуулиин 9-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар заводойнгоо директор **Алексей Родионович Болотовые** нэрлэбэ.

ПЕТРОПАВЛОВКА. Зэдын аймагта һунгалтын урда тээхи ажалшадай суглаанууд ехэ эдэбхитэйгээр боложо үнгэрбэ. «Мир» колхозой колхознигууд, Оёорой хүдөөгэй профессионально-техническэ училищиин багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэд суглаан дээрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Оёорой һунгуулиин 55-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **Бато Семенович Семеновые** дэбжүүлһэн байна.

Петропавловска һунгуулиин 57-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Сандык Бэзарович Жаргалов** XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой колхознигуудай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг Петропавловскын комбинадай коллективэй суглаан дээрэ дэбжүүлэгдээ.

Борьёогой совхозой директор **Борис Павлович Хомутов** Дэрэстэйн һунгуулиин 58-дахи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Борьёогой совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, алба хаагшадай һунгалтын урда тээхи суглаан дээрэ дэбжүүлэгдэбэ.

МУХАР-ШЭБЭР. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Түгнын һунгуулиин 106-дахи округһоо «Эрдэм» совхозой хонишон **Һамажап Дашинимаевна Дашинимаева** тус совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, алба хаагшадай суглаан дээрэ дэбжүүлэгдэһэн байна.

«Авангард» совхозой хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, алба хаагшадай, мүн Суулгын дунда һургуулиин багшанарай, техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй суглаан боложо, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Суулгын һунгуулиин 108-дахи округһоо КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **Гавриил Михайлович Конев** дэбжүүлэгдээ.

БЭШҮҮР. Бага-Куналейн һунгуулиин 52-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар «Победа» колхозой һаалишан нүхэр **Аграфена Федоровна Плюснина** тус колхозой колхознигуудай суглаан дээрэ дэбжүүлэгдээ.

ЗАГАРАЙ. Онохойн совхозой хүдэлмэришэд хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба алба хаагшад Хүрбын һунгуулиин 70-дахи округһоо совхозой хоёрдохи отделениин гахайшан **Спиридонова Степанида Егоровнае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол баталан абаба.

Буряадай областной сэрэгэй комиссар **Гончиков Дугаржап Жалсановичые** Доодо Тайлсын һунгуулиин 72-дохи округһоо республикын Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол Тайлсын совхозой хүдэлмэришэд хүдөө ажахын мэргэжэлтэд ба алба хаагшад нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

УЛААН-ҮДЭ. Железнодорожно район. Ленинскэ комсомолой 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад һунгалтынгаа урда тээхи суглаанда ерэжэ Мухинска һунгуулиин 17-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар заводойнгоо директор **Иван Степанович Матвеевые** дэбжүүлхэ гэһэн тогтоол баталан абаа.

***

Жолоошод, алба хаагшад энэ үдэр эрхим бэрхэеэ депутадта дэбжүүлхэеэ һунгалтын урда тээхи суглаандаа сугларба. Эгээл түрүүлжэ үгэ абаһан слесарьнүүдэй бригадын бригадир Соболев Дээдэ Онгостойн һунгуулиин 24-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар ашаанай автомобильна транспортын 1-дэхи предприятиин жолоошон **Владимир Петрович Потеряхиниие** дэбжүүлхэ гэжэ дурадхаба.

Һүүлээрнь үгэ абһан үйлэдбэриин начальник В. В. Биркин, жолоошон А. Д. Пермяков гэгшэд олоной зүгһөө үнэн зүрхэнһөө дэмжэжэ байһанаа мэдүүлээ.

Сугларагшад Дээдэ Онгостойн һунгуулиин 24-дэхи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар В. П. Потеряхиниие дэбжүүлхэ гэжэ тогтоогоо.

УЛААН-ҮДЭ. Октябрьска район. Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха министерствын заһабарилгын управлениин хүдэлмэришэдэй, мүн Улаан-Үдын шубуудай фабрикын хүдэлмэришэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй суглаанууд боложо, Южнэ һунгуулиин 40-дэхи округһоо ажаһуудалай талаар хангалтын министр **Еремин Георгий Андреевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлбэ.

Мүн долоодохи СМУ-гай, наймадахи автобазын хүдэлмэришэд һунгуулиин урда тээхи суглаанууд дээрээ Жердевскэ һунгуулиин 37-дохи округһоо Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар Буряадай барилгын управлениин начальник **Восканянц Константин Арташесовичые** дэбжүүлбэ.

Заудинска мелькомбинадай хүдэлмэришэд, мүн механико-технологическа техникумэй коллектив өөһэдынгөө суглаанууд дээрэ Октябрьска һунгуулиин 38-дахи округһоо КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь **Чукаев Александр Дмитриевичые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд фабрична һунгуулиин 34-дэхи округһоо бүд нэхэгшэ, комсомолка **Дмитриева Екатерина Константиновнае** БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта өөһэдынгөө кандидат болгон дэбжүүлбэ.

Тэрэнэй кандидатурые хилээмэнэй, һүнэй комбинадуудай коллективүүд дэмжэбэ.

Парти болон арадай бата нэгэдэл

Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга үйлэдбэрилгын ажахын токарь Бадмажап Гармаевич Ринчинов 15 жэлэй туршада хүдэлжэ байна. Тэрэ халаанайнтаа даабариие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **токарь Б. Г. Ринчинов.** З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Ук[...]

РСФСР-эй хүдөө ажахын түрүүшүүлые СССР-эй орд[...] ба медальнуудаар шагнаха тухай

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөлгэдэ, мүн наймадахи табан жэлэй турша соо гүрэндэ газар тариалангай ба мал ажалай продукци худалдаха түсэб дүүргэлтэдэ амжалтатай байһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха гэбэл:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Агильдин Георгий Гавриловичые — Хорин аймагай Дээдэ-Тайлсын совхозой тракторист.

Акинфиев Ефим Устиновичые — Улаан-Үдын «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй модошо дархан.

Александров Михаил Михайловичые — Түнхэнэй аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй тракторист.

Алимасов Михаил Потаповичые — Хорин аймагай «Георгиевский» совхозой тракторист.

Ангархаев Буда Дабаевичые — КПСС-эй Хэжэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь.

Андреевская Таисья Демидовнае — Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой һаалишан.

Аршанова Евдокия Дармаевнае — Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Астраханцев Василий Михайловичые — Улаан-Үдын электро-заһабарилгын заводой слесарь.

Афанасьев Алексей Михайловичые — Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Афанасьев — Ефим Ивановичые — Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхозой тракторист.

Ачитуева Гармажап Нимаевнае — Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Аюшеев Ванзат Аюшеевичые — Хорин лесхозой лесник.

Аюшеева Пуржима Бадмаевнае — Баргажанай аймагай Аргатын совхозой хонишон.

Аюшеева Цыцык Шарушкиновнае — Баргажанай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Бадмаев Содном Болотовичые — Зэдын аймагай «Мир» колхозой ахалагша хонишон.

Бадмажапова Дулма Дашеевнае — Захааминай аймагай Баянголой совхозой мал адуулагша.

Баженов Павел Маласовичые — Кабанскын аймагай Оймороой совхозой слесарь.

Базаров Вандан Бадмаевичые — КПСС-эй Сэлэнгын райкомой нэгэдэхи секретарь байһан, мүнөө КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи нийтын эрдэмэй Академиин аспирант.

Базарова Маргарита Аюшеевнае — Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Базарова Роза Эрдынеевнае — Захааминай аймагай ажалшадай депутадуудай Эльхиин сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ.

Базарова Цырма Базаровнае — Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын тугалшан.

Балданов Базаржап Чагдуровичые — Зэдын аймагай Зэдын лесхозой лесник.

Батышев Александр Михайловичые — Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Бекетов Иван Ивановичые — Зэдын аймагай Торинин совхозой ахалагша адуушан.

Белоусов Георгий Михайловичые — Кабанскын аймагай Оймороой совхозой главна агроном.

Белых Владимир Ефимовичые — Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхозой партийна организациин секретарь.

Бобарыкина Клара Алексеевнае — Хяагтын аймагай «Заря» колхозой һаалишан.

Богидаева Александра Милентьевна — Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозой һаалишан.

Богомазов Федор Емельяновичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» колхозой хонишон.

Болгов Василий Кузьмичые — Прибайкалиин аймагай Татауровска заһабарилгын заводой слесарь.

Болонев Никифор Асеевичые — Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой фермые даагша.

Борисов Христофор Ефимовичые — Хорин аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй жолоошон.

Брянская Антонида Степановнае — Улаан-Үдын аймагай Сэлэнгын совхозой һаалишан.

Будаева Санжидма Гатыповнае — Яруунын аймагай Исэнгын совхозой һаалишан.

Будацыренов Бадма Ринчиновичые — Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой ахалагша хонишон.

Бурундукова Мария Яковлевнае — Улаан-Үдын аймагай «8-е марта» колхозой һаалишан.

Бутина Мария Васильевнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой гахайшан.

Бутковский Пимен Ивановичые — КПСС-эй Улаан-Үдын райкомой секретарь.

Бухольцева Серафима Семеновнае — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Авангард» совхозой һаалишан.

Буянтуев Олзо Ринчиновичые — Зэдын аймагай Алцагай сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Буянтуев Цырен-Дондок Доксоновичые — Сэлэнгын аймагай Ноёхоной сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Валиулин Ханип Хайруловичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Варфоломеев Ермил Михеевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхозой комбайнер.

Виневский Николай Федоровичые — Сэлэнгын аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй слесарь.

Воробьев Виктор Егоровичые — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой тракторист.

Воробьев Григорий Петровичые — Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой тракторист.

Воробьев Николай Дмитриевичые — КПСС-эй Хяагтын райкомой инструктор.

Воробьева Харитинья Ивановнае — Загарайн аймагай Онохойн совхозой звеное даагша.

Власова Варвара Александровнае — Кабанскын аймагай Байгалай совхозой һаалишан.

Власова Василисса Афанасьевнае — Улаан-Үдын аймагай Калининай нэрэмжэтэ совхозой фермые даагша.

Вторушин Афанасий Аввакумовичые — Кабанскын аймагай Шергинэй совхозой фермые даагша.

Выборов Василий Николаевичые — Зэдын аймагай Борьёогой совхозой главна ветеринарна врач.

Галеев Владимир Назмуттиновичые — Баунтын аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Галсанов Дамбо Данжуровичые — Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторист.

Галсанова Бадмадари Буянтуевнае — Сэлэнгын аймагай Сэлэнгын совхозой ахалагша хонишон.

Ганюгин Евгений Тихоновичые — Хойто-Байгалай аймагай «Дружба» колхозой фермые даагша.

Гармаева Долгоржап Чойжинимаевнае — Сэлэнгын аймагай «Эрдэм» колхозой мал адуулагша.

Гармаев Даши Бабушкеевичые — Баргажанай аймагай Хурамхаанай совхозой ахалагша хонишон.

Гармажапов Владимир Молоновичые — Хяагтын аймагай Ехэ-нугын совхозой тракторист.

Гожа Лидия Яковлевнае — Улаан-Үдын шубуунай фабрикын главна зоотехник.

Гомбоев Чимит-Цырен Гомбоевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой ахалагша хонишон.

Гончаров Борис Федоровичые — Яруунын аймагай Яруунын совхозой главна инженер.

Горюнов Капсим Яковлевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхозой мал адуулагша.

Грудинина Екатерина Ивановнае — Зэдын аймагай Борьёогой совхозой һаалишан.

Губанов Евгений Александровичые — Кабанскын аймагай Кабанскын совхозой главна зоотехник.

Дагбаев Эрдыни Бимбаевичые — Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой хонишон.

Даданов Даша Хоборковичые — Түнхэнэй аймагай Саянай совхозой ахалагша гахайшан.

Дамшаева Лума Цыреновнае — Хэжэнгын аймагай Загастайн совхозой ахалагша хонишон.

Данзанова Ханда Чойдоровнае — Зэдын аймагай «Октябрьский» совхозой һаалишан.

Дашипылов Дамдин-Сурун Жамцаевичые — Хяагтын аймагай Хяагтын совхозой ахалагша хонишон.

Демин Константин Егоровичые — Түнхэнэй аймагай «Маяк» колхозой механизатор.

Демина Галина Николаевнае — Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой һаалишан.

Дондоков Митып Шалхаровичые — Хорин аймагай Хүрбын совхозой бригадир.

Дондокова Дулма Ашатуевнае — Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хонишон.

Доржиев Бальжинима Доржиевичые — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой тракторист.

Доржиева Бальжима Шагдаровнае — Хэжэнгын аймагай Первомайска совхозой ахалагша хонишон.

Дорошенко Василий Ивановичые Хяагтын аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй отделениин оньһожоруулагдамал отрядай тракторист.

Дубинина Александра Николаевнае — Улаан-Үдын аймагай Сотниковой шубуунай фабрикын шубуушан.

Дубкова Тамара Федоровнае — Кабанскын аймагай Шергинэй совхозой главна агроном.

Дугарова Сыржама Амонниевнае Баунтын аймагай «Рассвет» колхозой һаалишан.

Дугаржапова Ханда Дондуковнае — Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан.

Дулмаев Геннадий Долсоновичые — Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша.

Дульская Анна Ивановнае — Бэшүүрэй аймагай Хёлгын совхозой һаалишан.

Дылыкова Рыгзема Мункуевнае — Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой һаалишан.

Дымбрылов Лубсан-Цырен Базаровичые — Яруунын аймагай Витимэй совхозой бригадир.

Елисеева Валентина Максимовнае — Зэдын аймагай ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Ерофеевский Николай Павловичые — Кабанскын аймагай «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй отделениин экскаваторай машинист.

Ефимов Иван Петровичые — КПСС-эй Бэшүүрэй райкомой таһагые даагша.

Ефремов Филипп Ульяновичые — Улаан-Үдын аймагай «Советская Россия» колхозой бригадир.

Жалчина Тимофей Арсентьевичые — «Бурводстрой» трестын Мухар-Шэбэрэй нүүдэл колоннын экскаваторщик.

Жамбалова Цындыма Васильевнае — Загарайн аймагай Онохойн совхозой һаалишан.

Жамсаранова Доржо-Ханда Жамсарановнае — Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой ахалагша хонишон.

Жамсуева Вера Дармаевнае — Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой ахалагша хонишон.

Жарников Михаил Дмитриевичые — Кабанскын аймагай ажалшадай депутадуудай гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

Жданов Иван Михайловичые — Улаан-Үдын аймагай «Дружба» колхозой түрүүлэгшэ.

Загрутдинов Ягуфар [...] вичые — Баргажанай «Сельхозтехникэ» нэгэд[...] ленинин слесарь.

Загузин Иван Гавр[...] Улаан-Үдын аймагай [...] сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Зандеев Игорь Най[...] Захааминай аймагай [...] сельсоведэй секретарь.

Закиров Хай Мухма[...] — Хорин аймагай Үды[...] тракторист.

Злыгостев Дмитрий [...] чые — Зэдын аймагай Л[...] рэмжэтэ колхозой главн[...]

Иванов Петр Феофа[...] Мухар-Шэбэрэй «Забай[...] хозой слесарь.

Иванова Маланья [...] Мухар-Шэбэрэй аймаг[...] совхозой һаалишан.

Калашников Иван Се[...] — Бэшүүрэй аймагай [...] нэрэмжэтэ колхозой хо[...]

Карачун Михаил Захар[...] Кабанскын аймагай Каба[...] хозой фермые даагша.

Карнакова Варвара [...] ровнае — Мухар-Шэбэрэй [...] «Эрдэм» совхозой һаал[...]

Климов Владимир Кл[...] чые — Яруунын аймагай [...] низм» колхозой трактор[...]

Кожевников Михаил [...] чые — Улаан-Үдын айм[...] городный» совхозой дир[...]

Козлов Алексей Ив[...] Хорин аймагай Анаагай [...] бригадир.

Козлова Прасковья А[...] — Мухар-Шэбэрэй айма[...] дэм» совхозой гахайшан.

Кокорин Антон Алекс[...] Баргажанай аймагай С[...] соведэй түрүүлэгшэ.

Колтиков Илья Андр[...] Баргажанай леехозой [...] ничествын лесник.

Кондратьев Николай С[...] чые — Хорин аймагай [...] хозой хонишон.

Конечных Александр [...] вичые — Бэшүүрэй айма[...] жинскын нэрэмжэтэ сов[...] гадир.

Коновалов Петр Ильич[...] гажанай аймагай Барга[...] хозой луговод.

Копылов Осип Григор[...] Улаан-Үдын аймагай [...] гидромелиоративна техни[...] ректор.

Корытов Константин [...] тьевичые — Зэдын айма[...] тябрьский» совхозой ав[...] даагша.

Куркин Ефим Иванови[...] гажанай аймагай Барга[...] хозой тракторист.

Кушнарева Александра [...] новнае — Улаан-Үдэ хоты[...] кальский» гэжэ ангай [...] бригадир.

Кырмыгенов Бальжи[...] вичые — Түнхэнэй аймагай [...] нэй нэрэмжэтэ колхозой [...] секретарь.

Лагерева Тамара М[...] Кабанскын аймагай Шер[...] хозой гахайшан.

Лхасаранова Норжима [...] ровнае — Захааминай [...] «Коммунизмын зам» кол[...] галшан.

Ленхобоев Даба-Цырен [...] вичые — Сэлэнгын аймагай [...] нэй нэрэмжэтэ колхозой [...]

Леонов Михаил Савель[...] Мухар-Шэбэрэй аймагай [...] низм» колхозой звеное да[...]

Лубсанов Цыбикдаши [...] повичые — Зэдын аймагай [...] Банзаровай нэрэмжэтэ [...] механизатор.

Лумбунов Сергей Гом[...] — ВЛКСМ-эй Улаан-Үды[...] мой нэгэдэхи секретарь.

Лыгденов Очир Гунцы[...] Баргажанай аймагай XXII [...] жэтэ колхозой мал адуу[...]

Максимова Анна Ильи[...] Хяагтын аймагай «Родин[...] зой тугалшан.

Маланов Беликто Ради[...] — Баргажанай аймагай Ху[...] най совхозой тракторист.

Малышева Вера Серге[...] Түнхэнэй аймагай Саянай [...] һаалишан.

Манзаров Пурбо Тубан[...] КПСС-эй Зэдын райкомой [...] тарь.

Манзарова Анна Федо[...] Улаан-Үдын аймагай [...] депутадуудай гүйсэдкомой [...] лэгшын орлогшо.

Мансорунова Цыбикжа[...] ровнае — Сэлэнгын аймагай [...] дэм» колхозой хонишон.

Маркова Матрена Петр[...] Бэшүүрэй аймагай Бага-[...] сельсоведэй түрүүлэгшэ.

Матвеев Федор Дани[...] Загарайн аймагай XXI [...] дын нэрэмжэтэ колхозо[...] рист.

Мисюркеев Георгий А[...] чые — Баргажанай аймагай [...] ной совхозой тракторист.

Митрофанов Нефед С[...] чые — Мухар-Шэбэрэй айм[...] холойн сельсоведэй түрүү[...]

Моисеева Валентина [...] ровнае — республикын үр[...] туршалгын станциин ху[...] шэн.

Морозова Екатерина А[...] ровнае — Кабанскын айма[...] галай совхозой главна эк[...]

Найданов Николай На[...] чые — Яруунын аймагай [...] ажахын управлениин главна [...] ник.

Налханов Аюша Пунсы[...] Ахын аймагай «50 лет О[...] колхозой түрүүлэгшэ.

Нетесов Иван Федоро[...] Улаан-Үдын аймагай «8-е [...] колхозой фермые даагша.

Неустроев Вениамин Се[...] чые — Улаан-Үдын аймагай [...] гын туршалга-үйлэдбэриин [...] бригадир.

Никифоров Гарма Ник[...] чые — Захааминай аймагай [...] бойн сомсоведэй түрүүлэгш[...]

Орлова Лидия Александр[...] Кабанскын аймагай Шерги[...] хозой гахайшан.

Очиров Андрей Доржиев[...] Зэдын аймагай «Мир» ко[...] бригадир.

(Үргэлжэлэлынь хожом [...])

…зида Совет засаг тогтоhоор 50 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ

…РУЗИИН ҺАЛБАРАН ХҮГЖЭҺЭН ХИЗААР ДАЙДА

…нси. Владимир Ильич Ленинэй нэрэмжэтэ … дээрэ агууехэ Ильичтэ бодхоогдоhон хүшөө.

Г. ДЖАВАХИШВИЛИ,
Грузиин ССР-эй Министрнүүдэй Совөдэй Түрүүлэгшэ

…засаг тогтоhоной, Грузиин Коммунис партиин …hоной 50 жэлэй ойе грузин арад тэмдэглэнэ. …урданай грузин хизаар дайда дээрэ Агууехэ …ин туг 50 жэлэй саада тээ мандуулагдаhан …

…бликын ажалшад hаруул hайхан hайндэрөө … XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй … бүгэдэ арадай эдэбхиин оршон байдалда угта… Съездын хараалhан, коммунис байгуулалтын …бхаланта хараа түсэбүүд ажалай шэнэ илалта… бүхы совет хүнүүдые зоригжуулна.

… социалис байгуулалтын эрхэ байдалда полити… экономическа ба соёлой айхабтар ехэ хүгжэлтэ … болохо байhыень Коммунис партиингаа хүтэл… …оро манай арадай гараhан алдарта зам дахин ха… Гадаадын империалистнуудай дэмжэhэн меньше… …эй буржуазно-националис правительствые Совет …туhаламжаар, баатар тэмсэлэйнгээ ашаар урөөр …ан Грузиин хүдэлмэришэд, таряашад ба интел… …шэнэ байдал эрид зоримгойгоор байгуулжа … бэлэй.

…эй хизаар дайдые социалис ёhоор хубилгаха зам …оной апрелиин 14-дэ Кавказай коммунистнуудта … түүхэтэ бэшэг дотороо В. И. Ленин заажа … Грузиин ажалшад Ильичэй hанамжануудые бо-

лон захялануудые дүүргэлтэ болгон, бүри 1925—1926 онуудта республикынгаа промышленностиин гол hалбаринуудые, хүдөө ажахые 1913 оной хэмжээндэ хүргэhэн, зарим hалбаринуудаар үлүүлжэшье гараhан байгаа.

Грузи болбол Россин империин урданай гээгдэнги заха хизаар байхаяа болижо, дайнай урда тээхи табан жэлнүүдэй турша соо СССР-эй арадуудай аха дүүгэй бүлэ соо Ленинэй национальна политикые шууд сэхээр бэелүүлhэнэй ашаар хүгжэнги, индустриально-аграрна республика болоо. Эндэмнай хүндэ ба хүнгэн промышленностиин хэдэ хэдэн шэнэ hалбари бии болгогдонхой, олон предприятинууд үндэhөөрөө шэнэдхэн hэльбэгдээ, мүнөө үеын техникээр зэбсэгжэнхэй. Таряашадые үни заяанайнь үгытэй ядуу байдалhаа колхозно байгуулалта хахасуулhан байна.

Ороноо индустриализацилха, хүдөө ажахые коллективизацилха, соёлой хубисхал бэелүүлхэ Ленин багшын түсэб бэелүүлhэнэй ашаар Советскэ Союзай бусад бүхы арадуудтай хамта Грузииншье арад Коммунис партиингаа хүтэлбэри доро орон соогоо социализм байгуулгада хубита нэмэреэ нэрэтэй солотойгоор оруулаа бэлэйл.

Фашис Германиин харата муухайгаар добтолон орожо, совет арадай амгалан ажалые таhалдуулхадань, агуухэ Эхэ оронойнгоо бүхы арадуудтай хамта грузиншье арад зэбүүн муухай дайсадта эсэргүү тэмсэлдэ жагсажа, социалис Эсэгэ орондоо хизааргүй үнэн сэхэ байhанаа харуулаа hэн. 700 мянган грузин гэхэ гү, али республикын арад зоной табанай нэгэ хубинь Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадалсаhан байна. Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдалай түлөө байлдаануудта грузин сэрэгшэдэй харуулhан баатаршалга габьяае парти ба правительство үндэрөөр сэгнэhэн юм. Грузиин эрэлхэг зоригто 136 хүбүүдтэнь Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэ олгогдоhон, хэдэн зуу, мянганиинь ССР Союзай орден ба медальнуудаар шагнагдаhан, сэрэгэй гуримаар богони болзор соо хүдэлжэ эхилhэн республикын арадай ажахы фронтдо ехэхэн туhаламжа үзүүлээ бэлэй.

Дайнай hүүлээрхи табан жэлнүүдэй турша соо республикын экономико бурьялма хүсэтэйгоор хүгжэhэн юм. Руставиин металлургическа ба Кутаисиин автомобильна заводууд, химическэ, электротехническэ, прибор бүтээлгын, бүд нэхэлгын, эдеэ хоолой болон промышленностиин бусад hалбаринуудай олон томо предприятинууд эгээл тэрэ үедэ ашаглалгада оруулагдаа hэн.

Наймадахи табан жэлэй түсэбые, тусгаарлабал, Ленинэй ойн баярай жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэhэнэй ашаар манай арадай ажахы бүришье горитой амжалта туйлаhан байгаа. Бүхы республика доторхи промышленностиин продукциин хэмжээн 54 процентээр ехэ боложо, тиихэдээ ургалтынь жэлэй дунда зэргын хэмжээн урдахи табан жэлэйхиhээ 9 процентээр ехэ болобо. 1970 оной hүүл багта республикын промышленностиин продукци 1913 онойхидо орбол 85 дахин ехээр абтаhан байгаа.

Шэрэм, булад, прокат, магистральна хүсэтэ электровозууд, ашаанай автомобильнууд, уhан дорохи далита шуумгай суднанууд, электродвигательнүүд, башенна кранууд, металл отолдог орёо станогууд, тон нарин приборнууд, тоололгын машинанууд, электро-гагналгын түхеэрэлгэ, пластмасса зүйлнүүд, арадай хэрэглэлэй олон янзын эд бараан мүнөө үедэ Грузидамнай гаргагдана. Республикын промышленностиин бүхы продукциин 40 процентыень гаргадаг эдеэ хоолой индустриин ээлдэг хубинь тон ехэ юм. Амтатай хоншуу сай, Грузиин маркатай столовын улаан архи, коньяк ба шампанска, консервэнүүд, тамхин гэхэ мэтын эдеэ хоолой зүйл гансашье манай орон соо бэшэ, хилын саанашье ехээр хэрэглэгдэдэг. Манай промышленностиин продукци дэлхэйн 70 орондо худалдагдадаг.

Техническэ ба дулаан ороной үнэтэ шухаг ургамалнуудаар, сайгаар, виноградаар, үрэ жэмэсээр болон ургамалай бусад эдеэгээр ороноо хангадаг олон hалбаритай хүдөө ажахытай республика болоо.

Виноград ургуулха, улаан архи нэрэхэ ажал республикымнай арадай ажахын томо hалбари болобо. Совет засагай он жэлнүүдтэ виноградай тарилга гурба дахинhаа үлүүгээр ехэ болобо. Саахаргүй, саахар багатай архи, коньяк ба шампанска эрхим hайнаар үйлэдбэрилэн гаргаха арга хэдэн зуун жэл соо сугларhан дүй дүршэл республикадамнай олгобо.

Сайн 64 мянган гектар тарилгые республикымнай баялиг, Совет засагай үедэ имагтал бии болгогдоhон хэшэг гэжэ тоолоходо болохо. Советскэ Союзда ургуулагдадаг сайн 95 процентыень манай республика үгэдэг. Сайн 1155 мянган тонно набша—урдахи табан жэлэйхидэ орбол 115 мянган тонно ехэ набша — үнгэрэгшэ табан жэлдэ гүрэндөө тушаагаа hэмди. Юhэдэхи табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаhан 285 мянган тонныи орондо 300 мянган тонно сайн набша жэл бүри тушааха гэhэн уялга КПСС-эй XXIV съездын боложо байха үедэ Грузиин сай ургуулагшад абаhан байгаа.

Хүдөө ажахын бусадшье hалбаринууд — ороohо, овощ, мал ажалай ашаг шэмэ үйлэдбэрилгэ республика соо яhала hайнаар хүгжэжэ байдаг.

Совет засагай үедэ угаа ехэ хубилалта болоhоной ашаар республикын городуудай, хамагай түрүүн—ниислэл хото Тбилисиин түхэл шэнжэнь үндэhөөрөө хубилба. Тбилиси болбол метрополитентэй, олон дабхар үндэр байшангуудтай, бусадшье гоё барилгануудтай мүнөө үеын түбхинэнги hайхан город болобо.

Медицинскэ хангалгын хэмжээгээр манай Грузи дэлхэй дээрэхи түрүүшын hууринуудай нэгые эзэлнэ. Грузиин олон тоото аршаан булагуудынь, Хара далайн эрьедэхи урин дулаан уларилынь, эрхим hайн курортнуудынь тэрэниие элүүржүүлгын Бүхэсоюзна эрхим газар гэhэн алдар суутай болгоо.

Эртэ урдын үндэр болбосоролтой Грузи орондо эрдэм гэгээрэл, искусство ба литература хүгжөөхэ тон таатай эрхэ байдал Совет засагай оршожо байгаа он жэлнүүдтэ бии болгогдоо hэн. Юрэнхы ба тусхай мэргэжэлэй 5 мянга гаран hургуулидамнай миллион гаран үхибүүд hуралсадаг. Революциин урда тээ оройдоо ганса университедтэй байhан Грузида мүнөөнэйнь 18 дээдэ hургуулинуудта 90 мянга гаран хүбүүд, басагад hуралсажа, мэргэжэлтэй боложо байха юм.

Эрдэм наука нилээд ехээр хүгжөө, национальна кадрнуудые бии болгохо хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. 900 гаран доктор, наукануудай 5 мянга гаран кандидат эрдэм-шэнжэлэлгын ажал үрэ ехэтэйгээр ябуулна. Республикадамнай 1941 ондо байгуулагдаhан Наукануудай академи эрдэм ухаанай бодото гуламта болонхой. Ороной научно-техническэ дэбжэлтэдэ, научна шухала ба ехэнүүдшье асуудалнуудые шэнжэлэн шиидхэлгэдэ горитой туhа нэмэри Грузиин эрдэмтэд оруулдаг.

Уран зохёолшод, композиторнууд, уран зураашад, театрай, киногой ажал ябуулагшад Грузиин ба бүхы совет соёл культурын хүгжэлтэдэ хубитаяа ехээр оруулдаг.

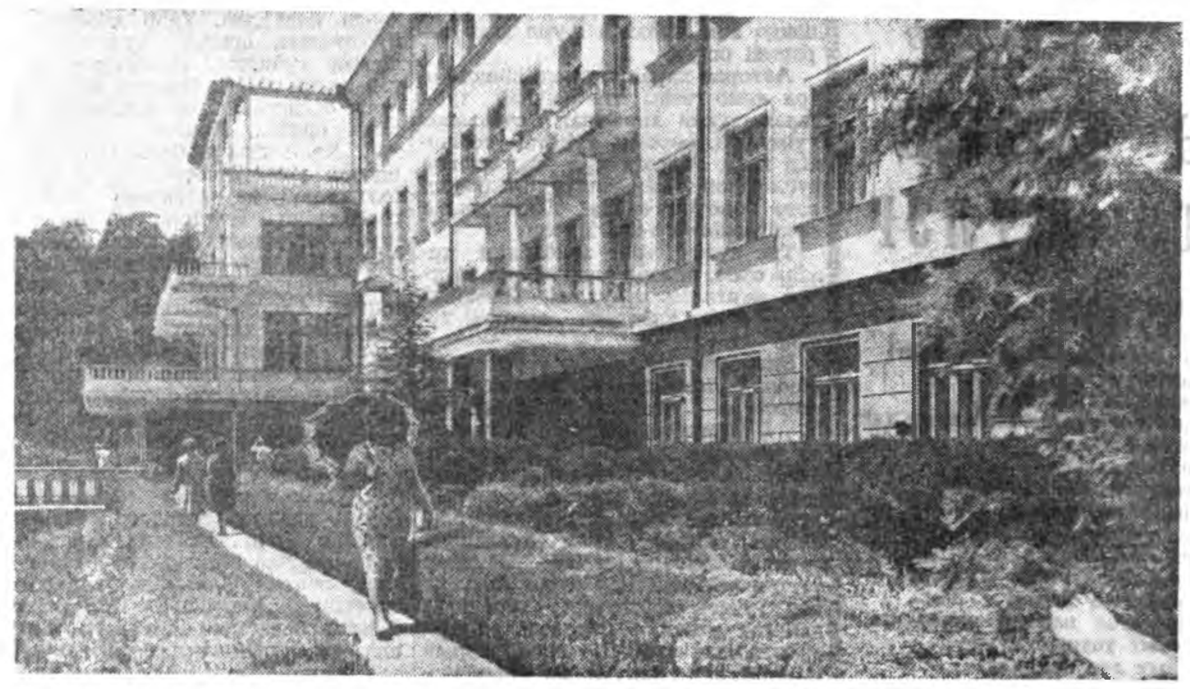
Абхазай ба Аджарай автономито республикануудай, Урда-Осетиин автономито областиин арадай ажахы ба соёл культура хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Тэдэнэй амжалтань Совет засагай он жэлнүүдтэ Грузиин ССР-эй туйлаhан амжалтануудай таhаршагүй хубинь болоно.

Эдэ бүхы амжалтыемнай Парти ба Правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй хоёр орденоор Грузиин ССР-ые шагнаhан байгаа.

Шэнэ табан жэл соо бүришье hаруул hайхан харгы манай республикын урда нээгдэхэ болоод байна.

Советскэ Союзай бүхы социалис нацинуудай хани барисаа ба харилсан туhалалсалга грузин арадай бүри ехэ амжалта саашадаа туйлаха эшэ үндэhэниинь болоно.

Коммунис байгуулалтадаа шэнэ илалта туйлажа, республикымнай ажалшад алдарта 50 жэлэйнгээ ойе угтажа байнхай. Марксизм-ленинизмын илагдашагүй туг доро нягтаар жагсаhан, Ленинэй партяар хүтэлбэрилэгдэhэн грузин арад Советскэ Союзай бүхы арадуудтай хамта Советскэ Союзай Коммунис партиин XXIV съездээр оронноймнай урда табигдаhан социально-экономическа асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө шармайн оролдожо эхилбэ.

Боржоми. «Ликаны» гэдэг санаторндо.

ТАСС-ай фотохронико.

ШАЛГАРБА

Түмэр замай Горхоной станциин хүдэлмэришэд ажалдаа харюусалгатайгаар хандадаг. Тиигэжэ түмэр замай хуушарhан шпала, рельснүүдые саг соонь hэлгэжэ, ашаа шэрэhэн локомотивуудые hаадгүйгөөр ябуулна. Эдэнэр шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэрhөө эмхи гуримтайгаар хүдэлжэ, партиин XXIV съездэ зорюулан абаhан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлээ бэлэй. Оньhон техникэеэ hайнаар ашаглажа, ажалайнгаа бүтээсые 7,5 процентээр дээшэлүүлээд, гурба мянган түхэригэй арьбалалта хээ.

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон профсоюзай организацинууд энэ амжалтыень үндэрөөр сэгнэжэ, түс станцида мүнгэн шан үгэбэ.

М. СОЛОМЕННЫН.

ЭРШЭТЭ АЖАЛ

Яруунын «Дружба» колхозой гэшүүд партиингаа XXIV съездын шиидхэбэринүүдые туйлай ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтажа, эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Түс колхозой хоёрдохи отделениин луговодууд үнгэрhэн жэлдэ ниитынгээ адуу малые тэжээлээр хангахын тулада ехэхэн хүдэлмэри хэhэн байха юм. Тэдэнэр Можайхын зүүн бэедэхи 270 гектар сабшалангай га бүриhөө 18 центнер үбhэ хуряагаа. Тиихэдэ зарим участогууд дээрэhээ гектарай 25—30 центнер үбhэн абтаа бэлэй.

Энэ отделениин луговодуудай звеное даагша коммунист Дондок Доржиев үндэр наhатай боложо пенсидэ гарабашье, колхознигуудта жэшээ харуулан ябадаг. Үнгэрэгшэ зун үбhэ хуряалгын үедэ үбhэшэдэй звеное даагшаар ажаллажа, 2200 центнер эрхим шанартай үбhэ колхоздоо тушаагаа hэн.

Сабшалан hайжаруулха хоёр hарые үнгэргэлгын үедэ луговодууд габшагайгаар ажаллажа байна. Үнгэрhэн апрель hара соо сабшалангай 710, бэлшээриин 450 гектар газар уhалагданхай. Мүн 300 гектар сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаа.

Зарим газарай, жэшээнь, Хара-Шэбэрэй сабшалан уhалха hубаг ханааб хуушаржа, нурана, хэмхэрнэ. Мүн тэндэхи сабшалан дээрэ шугы бургааhан ургаhан, элhэ уры дараhан байдаг. «Дружба» колхоздо hубаг сэбэрлэхэ техникэ бии аад, хэрэгhээ гараад хэбтэдэг. Энээн тухай колхозой правлениин зүгhөө анхарал табигдахаар болоо гэжэ hанагдана.

Д. ШИРАБОН,
хүдөө бэшэгшэ.

Овощ ургуулагшадай анхаралда

…ГАМАЛАЙ ДАЙСАДТАЙ …АЖА ТЭМСЭХЭБ

…эгшэ убэл манай респуб… …олонхи нютагуудта саhа ба… …дулаан байжа, элдэб тари… …ургамалнууд, огородой эдеэн, …эмэстэ саадуудай хоротон— …хорхой шумуулнууд хосо… …й үлэжэ, эгзэл мүнөө олоо… …эхэ сагынь болоод байна.

…нгаяа хабар эртүүр, май … түрүүшын арбан хоногто … жэжэ эреэн хорхой, hүрэ… …хонууд элбэгжэжэ, огородой … рассада, үрэ жэмэстэ та… модо, hөөгүүдые гэмтээжэ … Жэшээнь, капустын үн… ногоон байхада элдэб эреэн …ууд, жэжэ сагаан эрбээхэй, …наан, үтэн хорхойнууд эди… …hоор ургуулдаггүй.

…э хорхой шумуулнуудай …дэлгэрхэhээ урид агротехни… химическэ арга хэрэглэжэ, … үгы хэхэ, олон болохо …тэхэгүй ёhотой. Нэн тү… хабар эртэшэг огородой эдеэ… …ссада тарихэ. hуулгахадаа … азотно үтэгжүүлгэ, шэн… шэбхэ оруулха, шо… обоолхо, уhалха хэрэгтэй.

… hүрэдэг жэжэхэн эреэн …дай бии болохоёо hанаа … тэндэнь 12 процентын гек… …най дустаар гү али 2,5 …тын метафос хоро (гекта… 15—20 килограмм) сасаха … Илангаяа таримал урга… буртаг үбhэнэй ехээр дара… …артал элдэб хорхой шумуул … ехээр дэлгэрдэг. Энээ… баhал хараадаа абаха шуха-

лые ехээр гэмтээхэеэ hанадаг. Тэдэ эрбээхэйнүүдэй үтэеэ хаяха үедэнь нафталиниие элhэнтэй худхаад (нэгэ грамм нафталинда 10 грамм элhэн) ургамалда хаяха, үгышье hаа, тамхинай үйгааг бусалгаhан избёосхотой гү, али пеэшэнэй үнэhэнтэй холёод ургамалай эшынь хажуугаар хаяхада, хорхой шумуул ехэ дүтэлдэггүй, тэрьелдэг юм.

Тэрэшэлэн капустын монсойхоhоо урид үтэ хорхойнуудай бии болохогүйн тула гексахлоранай гү, али метафос хороной дуст сасаха, үгышье hаа, 0,1—0,2 процентын худхасатай тиофос гү, али 0,2 процентын хлорофос (20 грамм хорон 10 литр уhанда) сүршэбэл таарамжатай.

Ургамалда хорхой шумуулнуудай байрлахагүйн тула газартань үтэгжүүлгэ оруулха, хаhа сагтань уhалха, эшынь тойруулжа шоройень обоолхо хэрэгтэй. Июниин hүүл багаар элдэб хорхой шумуулнуудай таримал ургамалда үрэеэ олоор хаяжа, тэрэнэйнь үтэн боложо эхилхэ үедэ 0,1 процентын тиофосой зүйл (10 грамм хоро 10 литр уhанда худхаха) гү, али 20 грамм хлорофос 10 литр уhанда худхаад, ургамал бүхэнэй 200—300 грамм хүртэхөөр сүршэхэ ёhотой.

Мүн хорхой шумуулай эдихэhээнь гадна, огородой ургамалнуудые элдэб үбшэн гэмтээдэг. Жэшээнь, макроспориоз, фитофтороз гэхэ мэтэ үбшэндэ ургамалай дээгүүрхи эдеэниинь үжэдэг, набшаhаниинь хумиран хаташадаг юм. Үгэрсэ бактериоз- антрокноз үбшөөр үбдэжэ, ургасань муудадаг.

Тиимэ үбшэнэй бии болохогүйн тула парнигууд соохи хүрьhэндэнь дезинфекци хэхэ гү, али шэнэ шорой адхаха шухала. Ургамалые ехээр үдхэрүүлжэ, газарыень дан нойтон байлгажа болохогүй, парник соогоо сэбэр агаар оруулха хэрэгтэй. Капуста, помидор, үгэрсэ, морхооб, hонгино мангирай 1 килограмм үрэhэндэ 3 грамм гранозан хоро хэжэ худхаха, хордохо ёhотой.

Помидор баhал элдэб үбшэндэ гэмтэдэг. Тэрээнтэй тэмсэхын тула үрэhыень тарилгын урда марганцева гашуун калитай уhан соо 30 минута байлгаад, hүүлдэнь угаажа тариха. Рассадаяа хээрэ тарихаhаа недели урид газар дээгүүрнь бордосско шэнгэн зүйл (ногоон байбал избёосхо хоёрой холисо) сасаха, тиигээд ургамалайнгаа газартаа ургажа эхилхэдэнь, дахин тэрэниие сасаха хэрэгтэй. Мүн 5 грамм марганцева гашуун кали 10 литр уhанда худхаад, ургамалай рассадада байхадань уhалха, удаань поли дээрэнь 2—3 недели болоод лэ, үшөө хоёр-гурба дахин тиимэ юумээр уhалхада hайн юм.

Дээрээ хушалтатай теплицэ соошье ургажа байhан овощиие хорхой шумуул, элдэб үбшэн баhал гэмтээдэг. Илангаяа үгэрсын үндэhэн үжэжэ муудадаг. hүүлэй жэлнүүдтэ газарай хүрьhэндэ карбатион хороор дезинфекци хэдэг шэнэ арга бии болонхой. 3 процентын карбатион хоро уhанда худхаад, тарихадаа hара урид газартань дезинфекци хэдэг. Эртэлээгүй hаа, хорониинь ургамалаа гэмтээжэ магад. Парнигта карбатиониие намар, ургамалаа хуряаhан хойно гү, али хабар тарихаhаа 20—30 хоног урид сасаха хэрэгтэй. Энэ үедэ газарайнь хүрьhэн hайнаар элдүүрилэгдэhэн, нойтоншог, hайса дулаасаhан байха ёhотой.

Энэ хоро сасахадаа нарилха тусхай резинэ гутал, хубсаhа, бэлэй үмдэхэ, заабол противогазтай байха шухала.

А. БАТОЕВА,
Буряадай ургамал хамгаалгын станциин таhагые даагша.

ХИЛЫН СААНАҺАА

МОНГОЛОЙ КОММУНИСТНУУДАЙ КОНФЕРЕНЦИНҮҮД

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Монгол ороной ажалай ба политическэ ажабайдал мүнөө үедэ тон эршэмтэйгээр үнгэржэ байнхай. Ороной ажалшад экономико ба соёл культурын бүхы hалбаринуудта ехэ амжалтануудые туйлан, МНРП-гэй XVI съездые угтахаяа бэлдэнэ.

Мүнөө үедэ энэ орон соо аймагай ба городой партийна организацинуудай конференцинүүд үнгэржэ байна. Партиин райкомуудай ба партийна организацинуудай шалгалтын комиссинуудай тоосоонууд, шэнэ табан жэлэй түсэб тушаа МНРП-гэй XVI съездын Директивэнүүдэй проект конференцинүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ, Улаан-Баатарта июниин 7-до нээгдэхэ МНРП-гэй XVI съездын делегадууд hунгагдана. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд партийна конференцинүүдэй хүдэлмэридэ хабаадалсана.

ДҮШЭН ЖЭЛ ҮНГЭРҺЭН ХОЙНО

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Сэлэнгын аймагай «Сүхэ-батарын туг» гэжэ газетэ үнинэй хоёр фото-зурагтай бэшэг энэ оной мартын эхеэр толилhон байгаа. Буряадай АССР-эй Хяагта городто ажаhуудаг Александра Лукьяновна Чумакова тэдэ зурагуудые Монгол худар эльгээhэн байба. Тиихэдээ хани нүхэдэйнгөө уряалаар гушаад оной үеэр Монголдо хүдэлөө hэм, хамта хүдэлhэн нүхэдүүдни—хэлхеэ холбоошод буулгагданхай гэжэ мэдээсэhэн байгаа. Бадарчин гэhэн ганса нэрэ тэрэ бэшэг соонь нэрлэгдэhэн байба. А. Л. Чумакова өөрынгөө нүхэдэй хуби заяан тушаа hонирхожо, болохо юм hаань, тэдэнэй адресуудые олохые гуйhан байба.

Тиигэжэ, уданшьегүй бэдэрэлгэ боложо эхилээ бэлэй. Телеграфна аппарадай хажууда hуужа байhан хүн бэлээр танигдаа hэн. Тэрэмнай—урдын партизан, арадай революци тухай мэдээсэл дамжуулагшадай нэгэниинь Доржийн Бадарчин гэдэг байлай. Монголой үнинэй хэлхеэ холбоошон 1964 ондо наhа бараhан байшоо. Зураг дээрэхи ондоо нэгэ хүбүүн — Цэдэвын Бадмацэрэн мүнөөшье хүрэтэр ажаллажа үргэлжэлhөөр. Мүнөө үедэ Улаан-Баатарай телеграфай корректорээр ажаллажа байдаг. Түрүүшынгээ багшанар — совет хэлхеэ холбоошод тухай hайн hайхан үгэнүүдые Бадмацэрэн хэлэбэ. Морзе гэжэ аппарат дээрэ ажаллахаар Александра Чумаковагай хэшээлтэй hайнаар hургаhан олон хүн манай орон соо бии. Аяар тиихэдэ ородоор хэлэжэ эхилээ hэм гэжэ дүшэн жэлэй саада тээхи юумые hанажа хөөрэбэ.

Зураг дээрэхи гурбадахи хүниинь—Дашийн Батамунх. Энэ хүн Түбэй аймагай Баянзурх сомондо ажаhуудаг, огородой эдеэ ургуулдаг.

Тиигэжэ, дүшэн жэл үнгэрhэн хойно, Монголой арадай революциин табин жэлэй алдарта ойн урда тээ, аха дүү хоёр арадай бата бэхи хани барисаа харуулhан үшөө нэгэ үльгэр жэшээ элирүүлэгдэбэ.

ИНДОХИТАДТА БОЛОЖО БАЙГАА ДАЙН БАЙЛДААН ТУХАЙ

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай патриодууд добтолгоёо улам шангадхана. Куангнам, Куангдык, Куангнгай, Конгтум ба бусад провинцинуудта апрелиин 24-hөө майн 3 хүрэтэр дайсанай 4 мянгаад солдадые патриодууд үгы хэhэн, пленда абаhан, ехэ гэгшын дайшалхы техникэ гартаа оруулhан байба. Апрелиин 25-най hүни Урда Вьетнамай патриодуудай артиллери Куангдык провинциин Данангын стратегическэ аэродром хоёр удаа буудажа, горючитай складуудыень тэhэлhэн, американ самолёдуудай байдаг олон ангар hандаргаhан байгаа. Энээн тухай Вьетнамай мэдээсэлэй агентство дамжуулна.

Нэгэн һаналта дэмжэлгэ

СОФИ. (ТАСС). Болгариин хото, хүдөө нютагуудта суглаанууд мүнөө үедэ үнгэргэгдэжэ, тэдээндэ хабаадагшад шэнэ конституциин проект нэгэн hаналтайгаар дэмжэнэ. Болгариин Арадай Республикын үндэhэн хуулиин проектын толилогдоhон ушар, шэнэ конституциин проект тушаа референдум майн 16-да үнгэргэхэ тухай тогтоол республика дотор политическэ ехэ үүсхэл татаба. Ажалшадай дурадхалнуудые харадаа абан, арадай суглаанай сессиин hайшааhан энэ документ Болгарида социализм байгуулха хэрэгтэ шэнэ, ехэ амжалта туйлаhанай гэршэ болоно гэжэ суглаанууд дээрэ үгэ хэлэгшэд тэмдэглэбэ.

АЖАЛ БА КАПИТАЛ

Японой хүдэлмэришэд ба алба хаагшад энэ жэлэй хабарайнгаа добтолгын ябаса соогуур хэдэ хэдэн шэнэ забастовко үнгэргэжэ байна. Жэшээнь, салин хүлhэ нэмээхэ, ажабайдалай ба ажалай эрхэ байдал hайжаруулха эрилтэ табижа, электротехническэ промышленностиин хүдэлмэришэд 48 часай забастовко hая соносхобо.

Ангиингаа аша туhа, ажаhууха эрхэеэ хамгаалhан ажалшадай тэмсэл Франциадашье замханагүй. «Рено» гэжэ автомобиль бүтээлгын компаниин салин хүлhэ багаар абадаг хүдэлмэришэдэй салин хүлhэ дээшэлүүлхэ тухай эрилтыень профсоюзна нэгэдэлнүүд дэмжэн хамгаалалсана.

Испаниин Овьедо провинциин Хихон гэжэ городой «С. А. Хулиана» гэдэг судоверфиин хүдэлмэришэдэй забастовко дүрбэдэхи үдэрөө үргэлжэлжэ байнхай.

Аргентинын ниислэл хото Буэнос-Айресай портдо ашаа шэрэгшэ 6 мянган хүн забастовко соносхобо.

Колумбида шэбээлhэн «Коломбиан петролеум» гэжэ американ компаниин хүдэлмэришэд-нефтянигууд стачка хэбэ. Салин хүлhэеэ нэмүүлхын, ажалайнгаа эрхэ байдал hайжаруулхын. Колумбиин хүдэлмэришэдэй ажалайнь түлөө түлэхэдөө доромжолго гаргадаг ябадал болюулхын түлөө тэдэнэр тэмсэжэ байдаг. Концессиин болзорой дүүрэхэдэнь, нефтяной энэ компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абахын түлөө тэдэнэр тэрэшэлэн тэмсэнэ.

(ТАСС).

Зарасанараа зэбсэгжүүлнэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). «Вьетнамизаци» гэдэг программатай зохилдуулан, Сайгоной табюул засагаархидые США зэбсэглэжэ үргэлжэлhөөр.

«С-123» гэжэ американ транспортна самоледуудай түрүүшын гурбан эскадрили Урда Вьетнамай агаарай сэрэгэй хүсэнүүдтэ дамжуулан үгтэхэнь гэжэ «Нью-Йорк Дейли Ньюс» газетэ мэдээсэбэ. Сэрэгүүдые шэрэдэг тэдэ самолёдуудай экипажнууд Холбооto Штадуудта, Урда Вьетнамда hургагдаhан байха юм.

Урда Вьетнамай табюул засагаархидта энэ оной намар болотор үгтэхэ ёhотой 48 самоледой түрүүшынь бүлэг тэрэ 16 самолёт болоно.

Урда Вьетнамай табюул сэрэгүүд «С-119» гэжэ самолёдуудые США-hаа энээнэй урда тээ абадаг байгаа. Хойто жэл «Карибу» гэжэ түхэлэй самолёдуудые Урда Вьетнамай зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ дамжуулжа үгэхөөр хараалагдана гэжэ газетэдэ хэгдэнхэй.

Эзэрхэг түримхэйшүүлые дэмжэнэ

ПАРИЖ. (ТАСС). Холбооto Штадууд урид мэтэшэлэн Израилиие дэмжэхэ, США-гай гүрэнэй секретарь У. Роджерсын hая Тель-Авив ерэжэ ошолгонь хоёр ороной хоорондохи харилсаа бэхижүүлгэдэ туhалба гэжэ Баруун Германиин телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Абба Эбан мэдүүлбэ. Израилиие Вашингтоной талаhаа баадхана гэлсэдэгые Израилиин министр арсаhан байна. Франц-пресс агентствын корреспондент Майнцhаа энээн тухай мэдээсэбэ.

„Үлэн зоной марш"

Буэнос-Айрес. (ТАСС). Аргентинын Чако провинциин Ресистенсия городой хүдэлмэришэд ба алба хаагшад ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин нютагай таhагай уряалаар «Үлэн зоной марш» эмхидхэбэ. Тэрэнэйнгээ hүүлээр митинг үнгэргэжэ, салин хүлhыень нэмэхэ, ажаhуудалайнь ба ажалайнь эрхэ байдал hайжаруулха эрилтэ табиhан байна.

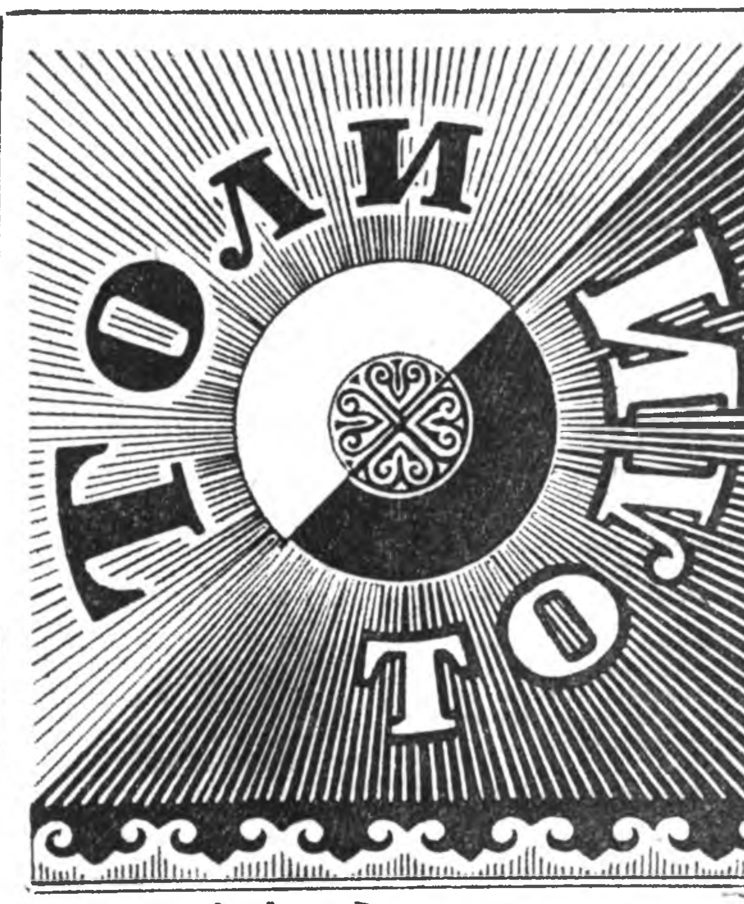
Шиидам бариhан, хорото газ табиhан полициинхид жагсаалшадые намнажа тарааба гээд «Кроника» газетэ мэдээсэнэ. Шархатаhан, арестовалагдаhан хүнүүд бии.

ПРОДУКЦИНЬ ЯАГААД ХЯМДАРНАБ?

ВДНХ-да

…дэм, техникэ—хүдөө ажа… гэhэн выставкын мал ажа… …hаг дотор элдэб янзын, …тоото техникэ табигданхай. …нанууд, оньhон түхеэрэл… …тэй зэргэлээд стенднүүд …грамманууд харагдана. …эдбэрээ тусхай мэргэжэл… …тэй болголго, малые про… …а аргаар шахалга, мал … түрүү технологи — … ашаг шэмэ улам дээшэлүүлхэ гол арга болоно гэжэ түрүү ажахынуудай дүй дүршэл дээрэhээ тодоруулан харуулна.

Москвагай оршондохи «Заря коммунизма» гэжэ совхозой hүү hаалиин фермэнүүд заводой түхэл шэнжэтэй болонхой. Эндэ дүрбэн, зургаан рядуудтай үнеэдэй байранууд, искусствена аргаар үрэжүүлдэг пункт, ветлечебницэ, тэжээл буйлуулдаг, үбhэнэй гурил үйлэдбэрилдэг цехүүд, тоhоной завод бии. Фермэдэхи бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагданхай. 2500 шахуу үнеэн бүриhөөнь 4400 гаран литр hүн hаагдана. 1 центнер сагаан эдеэ абахын тула нэгэ хүн 3,1 час соо хүдэлмэрилхэ жэшээтэй, продукциин өөрынь үнэ 13,5 түхэрнгтэ болоно. Эдэ бүгэдын ашаар жэл соо 754 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулна. (ТАСС).

Энэ хуудаһандамнай уншагты:

- Һонирхолтой зүжэг.
- Арадай аман зохёолой абдарһаа.
- Хани халуун хөөрэлдөөн. Онтохон.

А. БАДАЕВ

ХАДАЛАН ДЭЭРЭ ТҮРЭҺЭН ХАБАТАЙ НЭГЭ ШҮЛЭГ

„Газар" гэһэн шүлэгүүдһээ

Бүхы дэлхэйе
бүрхөөһэйб энээхэн хүшалгаар.
Хадалангай дунда
Ханажа сэдьхэлээ байгаабди.
Хурниай түрүү
худагын налагар шарайдал,
харагдаад һайхан лэ
халюун намарайм байгаали.
Бахархаа алтан намар
баян хэшэгээрээ:
«Баранда хүрэхэ —
баранине тэжээхэ хабатайби».
Буруу хашарагуудтал
бухалнуудай бэлшэжэ ябааша
уужам хадалан
урдаһаам даллан хабтайба.
Хаража ханашагүй
хабтагай гоё зураг
хамагай анхаралда гэжэ
Ханадаа намарнай хадабал,
Урданайнгаа замаар
Урагшаа зориһон тохорюунууд
зүү годлеороо
зүрхымнай һэтэ харбабал, —
Хүлеэгты нэгэ бага,
хүлеэгты даа, тохорюунууд —
үүлэөл үды байна.
Үбэл. Һуужа амарагты.
Буха ехэ тулалдаанай
болоһыень мэдэнэ гүт эндэ?
Тулалдаан тухай
танда хөөрэһүүб — шагнагты.
Халуун хүлһэн
Хасар руумнай урдаа һэн.
Һөөлдэнги хоолойгоор
Һүүхирэлдээбди хамта
«Ур-раа!»
Танкнууд мэтээр
талаар комбайнууд
һубарилдана.
Шуһан адхараагүй эндэ —
шэнииисэ бункерһээ адхараа.
Хүнүүдэй хүүрээр хушагдаа
бэшэл хадалан,
буруу хашарагуудтал
бухалнуудаар хушагдаал.
Иимэ тулалдаан
энэ дэлхэйдэ боложол байг!
Шагныт тохорюунууд,
шагныт даа барандаа!
Нарнихан хүлтэй пальмануудай
найгажа һуудаг
нарата хизаарай
намжар һэбшээн үлеэнэ,
Хараар шэрдээтэй
хас тамгата харсаганууд
хара захиралта
хара баазануудтаа хүлеэнэ.
Үбэлжэхэеэ тиишэ
үнинэйнгөө замаар яараналта.
Шагныт тохорюунууд,
шагныт даа анхаран.
Аяар холо хизаарай
арад зондо
тулалдаан тухаймнай
хөөрэжэ үгыт даа баран.
Хас тамгата харсагануудай
хэзээдэш элихэгүй
хүхэ тэнгэри тухаймнай
хүнүүдтэ дуулгыт даа.
Далай, хадануудые
дабаһан далинууд дээрээ
арбай таряанай хангалые
ашажа бусыт даа.
Хүн хүнэйнгөө
Хүрин шуһа адхангүй,
хүдэр гарнуудаа барилсан,
хүнүүд,
нүхэсэлөө бэхижүүлыт!
Минин талмай дээгүүр
гэндэжэ, тохорюунууд,
нииндэнгүй,
амгалан дайда дээгүүр
аян замаа үргэлжэлүүлыт.
Иигээд лэ нютаг тээшээ,
эршэтэ годлидол, шуумайхат.
Иигээд лэ холодо холодоһоор
эреэн тэнгэридэ тунахат.
Сэсэн шубуудта,
Сэхыень хэлэхэдэ,
тохорюунууд!
Хөөрэхэ гүт караһанаа?
Хөөрэхэ һаа, бэрхэт,
тохорюунууд!

ОНТОХОНУУД

ХОЁР ХУБСАҺАТА ШАНДАГАН

Хабар ерэжэ, хадын саһан хайлаба, һайрам болон урдажа, хада руу хааяба, хүнды руу хүүебэ. Энэ үедэ сагаан «дэгэлтэ» шандаган сагдуул дорохоно һуугаад: «ой соо ори гансаараа би сагаан үнгэтэй үлэшэбэб» гээд уйдаба, гашуудаба.

— Газарай харалхада, тэмээнһээ тэмдэгтэй боложо, арьлатанай аманда, ангуушанай гарта орохо сагаалсань болобо гээшэлби. Үбэл баабайм үршөөгыш, хашаланта хабарые харюулыш, — гээд, үгэлэн үгэлэн гуйба шандаган.

— Үеын үедэ, галабай галабта эрьен, ошожо, ерэжэл байдаг сагай уларилые ши бидэ хоёр болюулжа шадахагүйбди, — гэбэ үбэл.

Д-Д. ЦЫРЕНЖАПОВ.

ГҮРӨӨҺЭНЭЙ ХОНДОЛОЙ ХЭН САГААДАА ҺЭМ?

Урдын урда сагта Далай Баянай Хуурайхан гэдэг бэри Доной баян түрхэм аба эжыдээ түр зуурын болзороор айлшан божо бууһан аад, бусаха болзорынь гүйсэбэ ха. Доной баянтан басагандаа хэшэг бэлэг бэлдэжэ хэмгүй тухашаруу байтарнь, Хуурайхан басаганиинь аба эжыгээ аргадан, гомдолтойгоор гонгиножо, «дахинаа тэндэ бусахагүйб. Далай баянай хүбүүндэ даншье һаа дурамгүй», — гэхэдэнь, аба эжы хоёрынь айхабтараар сухалдажа: «абаашаад үгэхэбди, — гэлдэн аһан шадалаараа хашхаралдаба. Аргаяа барагдаһан басаганиинь: «Тэндэ ошожо тулинхаар тэнэжэ ябаһамни дээрэ бэзэ», — гэжэ шэнгэхэн дуугаар шэбэнэн хэлээд, уй хай боложо, ори бархи табин, үүдэн тээшэ харайба. Айраг халааже байһан эхэнь: «аба эжынгээ үгэ дуулахаяа болибо гүш, айран яяр үлэгшэн, бай гэнэб шамайе», — гээд хараал табин, хойноһоонь гүйхэдөө, үүдэндэ хүсэжэ, богоһо алхаха үедэнь, айрагтай модон шанагаараа хондолой дээрэнь хос гэтэр тоншожо, түхэреэн сагаахан тамга табяад лэ гээгдэшэһэн юм гэхэ. Хуурайхан басаганиинь хаб яб гэтэр хаалга үүдыень хаагаад газаашаа гарахадаа, хондолойдоо сагаан толботой хуурай гүрөөһэн боложо хубилаад, буртаг шэрэнги соогуур буухиран гүйжэ ябашоо һэн ха.

Б. ДЫШИНОВ.

ТЕАТР

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр Мустай Каримай «Айгуль хүүхэнэй орон» гэжэ зүжэг ород хэлэн дээрэ табижа, хүн зониие нилээд баясуулба. Башкир арадай поэдэй зураглан харуулһан геройнууд эрхэ сүлөө тээшэ, һайн һайхан тээшэ бүхы сельхэлһээ тэгүүлнэ. Ажал хэрэгээрээ, үгэ зугаагаараа бодото байдалые шэмэглэн гоёожо, эбгүйшүүлые эбтэй этэй, дуугай аалин зантай хүнүүдые үгэ хүүртэй болгохо юм.

«АЙГУЛЬ ХҮҮХЭНЭЙ ОРОН»

Зүжэгэй эхиие илангаяа һонирхон харанабди. Аялдар зөөлэн абари зантай, арюухан сэлмэг шарайтай Айгуль басаган арбан долоотой боложо ябана. «Би Зоеһоо оройдоо хоёр жэлээр дүүб, тиихэдэ Джульеттэһээ хоёр наһа эгэшэб, — гэжэ тэрэ өөр тухайдаа зүрхөө хүдэлгэн хэлэнэ. — Тухайлхада, би тэдэнэй гол сагаан эгэшэ дүүнь, үнөөхил басагадай оронһоо ерэһэн хүүхэн гээшэб». Зоя Космодемьянская, Джульетта Капулетти! Нэгэниинь Эхэ ороноо алуурша фашистнарһаа хамгаалжа байһаар алуулаа, нүгөөдэнь гэрэлтэ һайхан инаг дуранай түлөө наһа бараа. Сэхыень хэлэхэдэ, зүүдэн шэнги богонихон наһан хюмһанай харыншье зэргэ хирэгүй, тунгалаг һайхан байгаа бшуу. Эхэ ороной, инаг дуранай түлөө тэрэ хоёр үхөө ха юм. Тиихэдэ башкир басаган Айгуль Идрисова юунэй түлөө ажамидарна гээшэб? Бүмбэрсэг дэлхэйдэ алдаршаһан хүнүүдтэй бэеэ жэшэхэнь тиимэшье бэлэн бэшэл. Тингэхын тула арад зондо аша туһатай юумэ хэхэ хэрэгтэй бшуу.

Авторай хараа шэглэл, һанал бодол иимэ гээшэ. Нэгэ хүнэй хуби заяан тухай харагшад сэдьхэлээ гүйлгэжэ, өөртэнь туһатай тобшолол хэхэ, тиигээд хүн түрэлтэнэй хуби заяан тухай ээлүүдгүй бодолгото болохол байха. Хэзээдэшье орхигдохогүй темэ ха юм.

Тус зүжэг маяг хэлбэриин талаар орёо, нилээд олон асуудалнуудые ниитэлэн харуулна. Тиимэһээ сцена дээрэ табихада аргагүй хүшэр.

Энэ зүжэгые залуу режиссер Леонид Ликанов (Москвагай Вахтанговска театрай дэргэдэхи Б. Щукинай нэрэмжэтэ театральна училищи дүүргэһэн) зохёон табижа, гол геройнуудайнь түхэл шэнжые, абари зангые бүришье һонирхолтой, тодо хурса болгожо шадаа. Үзэгдэл, үйлэ бүхэниинь яралгүйхэнөөр, даамай зохидоор хүгжэнэ. Артистнар бэлиг шадабаряа гүйсэд хэрэглэжэ, геройнуудайнгаа ухаан бодолые, һанал эрмэлзэлые зүбөөр, онсо өөрын маягтайгаар харуулхые оролдоо. Энэнь ехэ һайн гээшэ.

Арюун гоохон Айгуль басаганай рольдо залуу артист Л. Дугарова наадажа, авторай һанал бодолые дууһан харуулхые эрмэлзэнэ. Теэд энэнь хэр зэргэ бэелүүлэгдээ гээшэб?

Улаан бургааһан мэтэ уян нугархай бэетэй, гэнэн хонгор ухаатай басаган аһан түрүүшынхи инаг дуранай хүсэндэ абтанхай, үдэрэй һанаанда, һүниин зүүдэндэ диилдэжэ зобохо юм. Айгуль басаганай — Л. Дугаровагай уян нугархай ябаса, урин зөөлэн хараса хүнэй дура сэдьхэл абаһаар лэ буляажа, залуу наһанай дали жэгүүр ургуулхадал гэхэ юм. Түрүүшын дуранай охиндо нэрбэгдэһэн Ричард Галин — артист М. Бальжинимаев мүн баһа хүнэй дура сэдьхэл буляажа шадана. Айгультай хамта арбадахиие дүүргэһэншье һаа, дуратайгаа модүүлхэеэ аягүйрхэнэ. Тиигэбэшье ехэтэ найдана, бүхы сэдьхэлһээ этигэнэ. Инаг дуранай халуун мэдэрэлдэ диилдэһэн хоёр зүрхэн ха-туужаха, сагай ошохо тума бүри хүсэтэйгөөр сохилхол байха. Энээндэнь этигэнгүй яажа болохоб!

Айгуль Ричард хоёр хүн түрэлтэндэ хандажа бэшэг бэшэнэ. Тэрээн соогоо Айгуль басаганай эхые оложо, түрэл колхоздонь асархые гуйна. Холын фронтдо шархатаһан хани нүхэрөө эрьехээ Зульхабира дайнай газарта ошоно. Тэрэ гэһэнһээ хойшо арбан гурбан жэл үнгэрөө. Эсэгэньшье, эхэньшье бусажа ерэнэгүй. Гэртэхимни заабол ерэхэ гэжэ Айгуль найдана. Нэгэ жэл үнгэрнэ. Энэ дэлхэй дээрэ түрэлхидгүй ажамидархань айхабтар уйдхартай, зоболонтойшье һаа, басаган уйдхар гашуудалда нэрбэгдэжэ, уруу даруу боложо ябанагүй. Эхэ эсэгэ хоёрни заабол бусажа ерэхэл байха гэжэ бүхы сэдьхэлһээ найдана, хүлеэнэшье.

Эндэ автор ёһотой философско тобшолол хэжэ, ажамидарал, ажабайдал, хуби заяан тухайда ёһотоор бодомжолжо туршахые хүн бүхэндэ һануулна. Үдэр хоногуудай һубарилдан ошохо тудам бүхы юумэн хубилжа, ажабайдал жэгтэй һонин шэнги болодог шуу. Айгуль басаганай эхэ Италиһаа бусажа ерэнэ... Хэнтэй, гансаараа гү?.. Хани нүхэртэйгөө. Одоо эндэ ёһотой драматическа, зүрхэ сэдьхэл хүлгүүлмэ шахардуу байдал тохёолдоно. Италиин Милан хотодо үхибүүдынь хүлеэнэ. Хүсөөр шахуу Италида абаашагдаһан эхэнь эндэ огтошье гэмтэй бэшэ. Энээниень Айгуль ойлгоно. Эхэтэйгээ уулзахань, хахасахань айхабтар бэрхэ, хэлэшэгүй уйдхартай ха юм. Хэды тиигэбэшье тэрээнтэйгээ дахасалдажа, ондоо орондо ошолсоногүй, үбгэ эсэгэнэрэйнгээ газарта энэ наһаяа эдлэхээ үлэнэ.

Энэ шахардуу үедэ Айгуль — Л. Дугарова огтошье мэгдэнэгүй, бэеэ даамай зохидоор барижа шадана. Урин һайхан харасань, уян нугархай гэшхэдэлынь түбшэн даруу зантай байһыень эли бодо харуулна. Хэнэйшье мэдэһээр, Айгуль басаганай образ орёо хүшэр сэдьхэлэй гүнзэгые харуулһан шанар шэнжэтэй ха юм. Тингэбэшье бэлигтэй залуу артист Л. Дугарова нюусыень тайлбарилна, онсо өөрын маяг оруулан байжа наадана, тоб гэмэ тодо хурса образ гаргажа шадана.

Зүжэгэй бусадшье рольнуудта хабаадаһан артистнарай наадые онсо тэмдэглэлтэй. Айгуль басаганай абга Ягафар Мураташин нилээд зоболонтой, орёо хүшэр байдал дабажа гараһаншье һаа, гансашье өөрынгөө бэшэ, харин бүхы хүнүүдэй ажабайдалые һайн һайхан болгохые эрмэлзэнэ. Шал худалаар хардуулжа, мүшхүүлжэ байхадаашье тэрэ сэдьхэлээ уярнагүй, харин хэзээ нэгэтэ зүб юумэн элирэн гараха гэжэ найдана. Ямаршье гэм хээгүй ябаһан Ягафарай худалаар хардуулаад, зобохо үедэ абяагүйхэн ябаһан Кадирян Ябагаев һүүлээрнь тэрээнтэй уулзахые оролдоно. Ягафар Мураташин (РСФСР-эй габьяата артист Г. Лосев) Кадирян Ябагаев (РСФСР-эй габьяата артист П. Николаев) хоёр одоошье уулзашана. Хоёр ондоо янзын геройнуудай уулзалга, ажабайдал тухай нилээд шангаханаар хөөрэлдэһэн үе зүжэгэй эгээл зүрилдөөтэй талань гэжэ тэмдэглэмээр.

Хульхабира тухай дээрэ шүүд халта дурдаа һэмди. Зүгөөр дайн дажарай муу ёроһоо боложо, гашуудал зоболонгые нилээд үзэһэн, тиимэһээ энэ наһаяа Эхэ ороноо аяар холо эдлэхэ баатай болоһон эхэнэрэй сэдьхэлэйнь нюусые нютагайнь һамгад ойлгоношьегүй. Тоогүй олон хүнүүдэй ами наһые үрэбхиһэн дайн. Үни хада болоһон дайнай сууряан мүнөөшье болотор дуулдаһаар, Зульхабира мэтэ хүнүүдэй сэдьхэлэй оёорто дайн мүнөөшье болотор болоһоор ха юм.

Автор эндэ мүн баһа философско удхатай тобшолол хэжэ, энээн тухайда ёһотоор бодомжолжо үзэхые, хододоо һэримжэтэй, харюусалгатай байхые һануулна.

Зульхабирагай уйдхар гашуудал, сэдьхэлэй хашхараае Буряадай АССР-эй габьяата артист М. Шагдарова тодо һонороор харуулжа шадаа. Баатаршалга бүхэн аб адли байдаггүй, хүн бүхэн онсо өөрынхеэр баатаршалга гаргадаг гэжэ Айгуль ойлгоно. Зүгышэнөөр хүдэлдэг Ягафарай гэртэ Залифа, Банат, Минлекай гэгшэд ерэнэ. Нюдэ һаргама ялагар гоё хубсаһатай. Нэгэл тиимэ гансаарданги түхэлтэй, уйдхар гашуудалда дарагданхай, хооһорһон хуурай сэдьхэлтэй гурбан эхэнэрэй рольдо Буряадай АССР-эй габьяата артист Л. Абушеева, артистнар А. Нечкина, С. Уладаева гэгшэд шадамараар наадажа, геройнуудайнгаа ямар шалтагаанһаа иимэ болоһые харуулхые оролдоно. Эдэ эхэнэрнүүдэй хөөрэлдэхые шагнаһан Айгуль басаган ойлгоогүй юумэеэ ойлгожо абана.

Иигэжэ Айгуль басаганай түүхэ эхилнэ. Хэрбээ Кадирян Ябагаев гэгшын ябадалтай дүтөөр танилсаагүй һаа, ажабайдал тухайда хүнгэхэнөөр бодохо һэн ха.

Зульхабирагай хани нүхэр Карло Пиккио (Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Бутуханов) гэгшын сценэ дээрэ гарахатай хамта, зүжэгэй үшөө нэгэ зангилаа задаржа, Айгуль басаганай ухаан мэдэрэл бүри гүнзэгырхэ юм. Баяжахые эрмэлзээшэн һүүлэй һүүлдэ өөрыгөө шүүмжэлһэн зугаа дэлгэжэ, баян ангиин түлөөлэгшэ байһанаа эли бодо харуулха юм. Айгуль басаганай образой хүгжэлтэдэ зүжэгэй бусадшье, геройнууд, жэшээнь, Юзем (РСФСР-эй арадай артист М. Степанова), Милавша (артист Н. Токуренова), Ильдар (артист В. Кондратьев) гэгшэд онсо өөрын нүлөө үзүүлнэ.

Уран зураашан В. Бройко зүжэгэй гол түлэб удхые, мүн режиссерой хараа шэглэлые бодотоор тайлбарилһан шэмэглэл-гоёолто хээ.

«Айгуль хүүхэнэй орон» гэжэ зүжэг бэлигтэй залуу режиссер Л. Ликановай зохёон бүтээхэ замайнь эхин гээшэ. Ехэ юумэн тухайда тон юрэнхыгөөр хэлэжэ шадаха байһанаа харуулаа.

А. ПОЛИТОВ,
Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ.

МАНАЙ НҮХЭРЭЙ 60 НАҺАНАЙ ЖАРГА[...]

Манай аха нүхэр, ажал хэрэгыемнай ударидагшагша, ахамад журналистнуудай нэгэн — Раднажаб Бадмаевич Бимбаев жаран наһатай болобо.

Эды жэлнүүдтэ тэрээнэй гаталжа гараһан замые эрьен хараха болоо һаа, хэды олон дабаанууд ажал, тэмсэлэй амидаралта халуун охин соогуур дабагдаһан байхал.

КПСС-эй гэшүүн байһан туладаа томилогдоһон ямаршье ажал тушаал дээрэ манай нүхэр үүргэ, уялгаяа үнэн зүрхэнһөө, үндэр харюусалгатайгаар бэелүүлдэг, хам оролсожо хүдэлдэг намтартай юм.

Эдир залуу наһандаа Худан, Чисаанын хойморто колхозуудые байгуулалсаһан, комсомол залуушуулай түрүү зэргэдэ жагсаһан байна.

Партиин эгээл хурса, эгээл хүсэтэ зэбсэг — хэблэл газетын хэрэгтэ жабхаланта һайхан жара наһанайнгаа ехэнхи хубиие зорюулаа: орёо хэсүүхэн гуша гаран онуудта Раднажаб Бадмаевич «Буряад-Монголой үнэн» газетын редактораар томилогдоо һэн. Тэрэ үедэ газетын үүргэ улам дээшэлһэн, Буряад орондоо социализмын һуури табихын түлөө һуларшагүй дорюун тэмсэлдэ олон түмэн арад зониие зоригжуулһан байха юм. Энээндэнь Р. Б. Бимбаев бага бэшэ габьяатай.

Мүн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар, Президиумэй гэшүүнээр һунгагдаһан, мүн партиин обкомой, райкомой гэшүүнээр оло дахин һунгагдаһан, партийна, болон комсомолой хүтэлбэрилхы органуудта нэгэнтэ бэшэ дэбжүүлэгдэһэн байна.

Агууехэ вождьнор Маркс, Энгельс, Ленинэй бүтээл зохёолнуудые, партиин түүхэ тухай номой хэдэ хэдэн бүлэгүүдые буряад хэлэн дээрэ оршуулжа хэблүүлһэниинь нилээд шухала хэрэг болоно.

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада Раднажаб Бадмаевич «Буряад үнэн» газетын редакторай орлог-

шоор хүдэлхэ зуураа, [...]һан ажал хэрэгтэ партийна[...] үндэр харюусалгатайгаар [...]жа, бидэнэр-журналистнууд[...] тиин нангин хараа шуга[...] шууд баримталан хүдэлхэ, [...] жэхэ талаар үнэн бодото [...] жэшээ харуулба гэжэ [...] шухала. Аха нүхэрэй [...] ажалша шударгынь, [...] дүршэлынь бидэндэ [...] ехэ туһа, нүхэсэл болоно.

Иимэ байһан тула Рад[...] Бадмаевич сугтаа хүдэлжэ [...] нүхэдэйнгөө дунда ехэ [...] болоо.

Манай аха нүхэр, ахамад [...]налистнуудай нэгэн — Ра[...] Бадмаевич мүнөөшье за[...] ольһотой, залиршагүй оролдо[...] зандаа хүдэлжэ байһаар.

Тиин жаргалта һайхан жа[...] һанайнь дабаан дээрэ ахама[...] хэрөө золгожо, мохошогүй [...] гуурһаяа жэбэрээнгүй уран [...] лэйнгээ ажалда урагшатай ур[...] ябахыень, үндэр наһатай [...]шье, үбгэрхын далай үзэнг[...] тэсэ ехэтэйгээр ажаллахыень [...] додоо хүнгэн сарюун, золтой [...]галтай ябахыень үнэн зүрх[...] юрөөнэбди.

Шираб НИМБУ[...]

ХУДЫН ТҮРҮҮ

Хуримда, саашань түрэдэ
Худын түрүү оло дахин
Ябажа үзэһэнөө һанахада
Яһалал һонин, һайхан даа.
Амидын жаргалай дээжые
Амсааб гэхэ эрхэтэйлби.
Залуу хоёр инагай
Заяа хубинень ниилүүлэн,
Гал гуламтыень носоолсохо
Гайхамшаг арюун үүргые
Толгойлон дүүргэлсэхэ
гээшэмнай
Тон лэ һайхан хэрэг шуу.
Буряад арадай бөөмэйлэн,
Буурал холоһоо асарһан
Алтаран яларһан үреэлнүүд
Аманһааш орьёлон адхар[...]
Баруун гарайш хурганд[...]
Балан үнэтэй бэшэш һаа,
Яһала гоёхон бэһэлиг
Ялас ялас толорхо.
Баярһаа сэдьхэлш. хөөрэ[...]
Бахардуу байһан үедэш
Һанагдаа үгы үгэнүүд,
Һанагдаа үгы үреэлнүүд
Гайхалтай түргэн бүрил[...]
Газаашаа гүйлдэн ханхи[...]
Олоной һайхан үреэлнүү[...]
Ошотой дуунай ялганууд[...]
Сэдьхэлдэш амидын жар[...]
Сэсэг набша ургуулха!

Манай хөөрэлдөөн
Хани нүхэдэй альган халуун

Манай Буряадта монгол драматургиин недели боложо, хүн зониие ехэтэ баясуулба. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищиин концертнэ зал соо монгол ба буряад артистнарай табиһан концертнь ехэ урагшатай үнгэржэ, артистнар харагшадай магтаал һайшаалда хүртөө. Тэрэшэлэн Монголой артистнар буряад драмын театрай табиһан, монгол драматургнуудай гурбан зүгжэгтэ наадалсажа, бэлиг шадабаряа харуулаа. Манай корреспондент Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай директор Ц. А. Балбаровтай уулзажа, тус недели тухай хөөрэхыень гуйһан байна.

— СССР МНР хоёр соёлой байгуулалтын талаар харилсан туһалалсажа байһаар үнинэй, — гэжэ Ц. А. Балбаров хөөрэнэ. — Энэ жэлдэ Монголой Арадай Республикын табин жэлэй ой тэмдэглэгдэхэнь. Энэ алдарта ойе угтуулан, Монголой искусствын фестиваль манай орондо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаһан байна. Һаяшаг манай Буряадта үнгэргэгдэһэн монгол драматургиин недели тэрэнэйнь нэгэн болоно гээшэ. Сэхыень хэлэхэдэ, манай буряад драмын театр Д. Нацагдоржын нэрэмжэтэ монгол драмын театртай үнинэй холбоо барисаатай юм. Тиимэһээ энэ недели тон ехэ удха шанартай, дүй дүршэлөө халан абалсаха, бэлиг шадабаряа нарижуулха, хурсадхаха хэрэгтэмнай аргагүй туһатай. Майн 5-най үдэшэ манай театрта Монголой Гүрэнэй шангай лауреат Д. Намдагай «Ээдрээ» гэжэ зүжэг табигдажа, монгол драматургин недели эхилһэн байна. Энэ зүжэгые РСФСР-эй габьяата артист С. Будажапов табяа. Шэмэглэл гоёолтыень МНР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, Монголой мэдээжэ уран зураашан Ц. Доржпалам хээ. Энэнь ехэ һайн гээшэ. Урдань Монголой Гүрэнэй шангай лауреат Ч. Ойдовой «Далан худалч», Ш. Лодойдамбын «Гарай табан хурган» гэжэ зүжэгүүдые табихадамнай, манай уран зураашад шэмэглэн зураа бэлэй. Харин «Ээдрээе» монгол зураашнын шэмэглэн гоёоһониинь онсо өөрын удхатай ааб даа.

Монголой арадай хубисхалай 50 жэлэй алдарта ойдо зорюулжа Д. Намдагай «Ээдрээ» гэжэ зүжэг табиһамнай мүн баһа ойлгосотой. Хэтын хэтэдэ мүнхэ революционно темэдэ зорюулагдаһан энэ зүжэг уран найруулгын, удхын талаар яһала һайн. Гол геройнуудайнь нэгэн Монгол арадай вождь Сүхэ-Баатар болоно, — гэжэ нүхэр Балбаров хөөрөө» үргэлжэлүүлнэ. «Ээдрээ» гэжэ зүжэгэй Мүнхэ-Очирай рольдо МНР-эй арадай артист, Монголой Гүрэнэй шангай лауреат Гомбожавын Гомбосүрэн наадалсажа, харагшадые нилээд баясуулһан байха. Энээнһээ гадна монгол драматургин неделидэ МНР-эй артист Жагдамвын Лхамхуу хабаадалсажа. буряад драмын театрай артистнуудтай хамта Ч. Лодойдамбын «Гарай табан хурган» гэжэ зүжэгтэ Сүрэнэй рольдо наадаһан, бүгэдэндэ магтуулһан юм. Мүн Монголой габьяата артист Тудавын Цэбэнжав дахинаа ерэжэ, Ч. Ойдовой «Далан худалч» гэжэ зүжэгтэ Пагма хүгшэнэй роль гүйсэдхэжэ, бултаниие энеэлгэжэ шадаа.

— Артист бүхэн өөрын маяг шэнжэтэй, бэлиг шадабаритай ааб даа. Хэр зэргэ наадаһан тухайдань газетэдэ үргэнөөр бэшэгдээ гээшэ. Тиимэһээ нэмээжэ хэлэһэнэй үлүү гэжэ һанаштай, — гэжэ Цырен Аюржанаевич хэлэнэ. — Хүдөөгөөр ябалсажа, концертдэ хабаадалсаа. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагай Гильбира, Улаан Оронго ошолсожо, буряад артистнуудтай хамта концерт табилсаа. Сэхыень хэлэхэдэ, концерт яһала һайнаар үнгэрөө, хүдөөгэйхидэй альга ташаһаниинь, баяр баясхалан хүргэһэниинье захагүй.

Д. Нацагдоржын Монголой драмын театрайхид манай Буряадта хоёр дахин (1961 ба 1967 онуудта) айлшалжа ерэһэн юм. Дэлхэйн классигуудай, ород, совет болон монгол драматургнуудай зүжэгүүдтэй манайхидые танилсуулжа, орео хүшэр зохеолнуудые жэншэдгүй һайнаар табижа, тодо хурсаар, зүрхэ хүдэлгэмөөр наадаха бэлиг шадабаритай байһанаа тиихэдэ эли бодо харуулаа бэлэй. Харин һаяшаг болоһон Монгол драматургиин неделидэ хабаадалсаһан гурбан артистнарынь энэниие үшөө дахин элишэлээ гээшэ. Тиихэдэ манай буряад авторнуудай зүжэгүүд, жэшээнь Ц. Шагжинай «Будамшуу», Д. Батожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэгшэд Монголдо табигдажа, халуунаар һайшаагдаһан юм. Манай театрай коллектив 1965 оной зун Монгол ошожо, В. Шекспирэй «Хэдэр басага номгоруулга», К. Треневой «Любовь Яровая», Ц. Шагжинай «Хабарай дуун», В. Халматовай «Базарай бүлэ» гэжэ зүжэгүүдые табиһан байнабди. Монголой түбэй газетэнүүдтэ зүжэг бүхэниинемнай, артистнараймнай бэлиг шадабариие, наадаха маяг шэнжые магтаһан, онсо тэмдэглэһэн статьянууд хэблэгдэжэ, бидэниие баясуулаа һэн.

Нүхэдэй альган халуун! Энээнһээ дулаан, аятай зохид юумэн байдаггүй бшуу. Саашадаа бүришье эршэтэйгээр харилсан туһалалсажа, дүй дүршэлөө халан абалсажа, бэлиг шадабаридаа һуража байхамнай лабтай.

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр Монголой Гүрэнэй шангай лауреат Д. Намдагай «Ээдрээ» гэжэ зүжэгөөр һаяшаг гушан юһэдэхи сезоноо хаагаад, республикынгаа хүдөө нютагуудаар гастрольдо ябахаа бэлдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) Монголой арадай вождь Сүхэ-Баатар (Буряадай АССР-эй габьяата артист Ц. Пурбуев), эгээл дүтын туһалагша Гончикдоржотой (РСФСР-эй габьяата артист П. Николаев) хөөрэлдэжэ байна.

К. МУНКУЕВАЙ фото.

Н-02420. Заказ № 953.